

TOIVEET TODEKSI

Ikääntyneiden asumispalvelujen sosiokulttuuriset
kehittämistarpeet omaisten näkökulmasta

Oulunkaaren kuntayhtymä
SenioriKaste hanke

Jaana Jokela & Hanna Impiö

Opinnäytetyö
Terveysala & Sosiaali-
Vanhustyönkoulutusohjelma & Sosiaali-
Geronomi & Sosionomi (AMK)

2015

Vanhustyönkoulutusohjelma &
Sosiaalialankoulutusohjelma
Geronomi & Sosionomi

Tekijä	Jaana Jokela & Hanna Impiö	Vuosi	2015
Ohjaaja	Merja Hjulberg, Marja Palmgren & Hanna Siltakoski		
Toimeksiantaja	Oulunkaaren kuntayhtymä		
Työn nimi	Toiveet todeksi - Asumispalveluiden sosiokulttuuriset kehittämistarpeet omaisten näkökulmasta-		
Sivu- ja liitemäärä	55 + 25		

Oulunkaaren kuntayhtymä tarjosi mahdollisuutta tehdä opinnäytetyö osana SenioriKaste- hanketta, joka on osa valtakunnallista Kaste-ohjelmaa. SenioriKaste- hankkeen tavoite on uudistaa ikääntyvien palveluiden rakennetta ja sisältöä vanhuspalvelulain ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) laatusuosituksen edellyttämällä tavalla.

Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa omaisten kokemuksia lin kunnan tehostetun asumispalveluyksikön sosiokulttuurisesta nykytilasta ja selvittää, mitä kehittämistarpeita omaiset näkevät tehostetussa asumispalveluyksikössä. Tavoitteena oli saada tietoa lin kunnan tehostetun asumispalveluyksikön nykytilasta ja nostaa esiin keskeisimmät kehittämistarpeet.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään sosiokulttuurisuutta, toimijuutta ja osallisuutta. Lukija saa teoreettisen viitekehityksen avulla perustiedot aiheesta.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselylomakkeella, johon sisältyi sekä kvalitatiivinen eli laadullinen ja kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Määrällinen eli suljetuilla kysymyksillä saatu aineisto analysoitiin Webropol- ohjelman avulla. Laadullinen eli avoimilla kysymyksillä saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmällä.

Tutkimustuloksista saatiin esiin omaisten kokemuksia sosiokulttuurisesta nykytilasta, jossa nähtiin paljon hyvää, mutta esiin nousi myös selkeitä kehittämistarpeita. Omaiset kokivat hyvänä ikääntyneiden elämän turvallisuuden, arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemisen sekä ravitsemuksen ja henkilökunnan kohtelun ikääntyneitä kohtaan. Kehittämistarpeista keskeisimpänä nousi esille asukkaiden osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Oulunkaaren kuntayhtymä on hyödyntänyt opinnäytetyön tuloksia kehittäessään asumispalveluyksiköitä.

Avainsanat Oulunkaaren kuntayhtymä, SenioriKaste- hanke, sosiokulttuurisuus, osallisuus, toimijuus,

Bachelor of human ageing and elderly service &
Bachelor of Social Services
Geronomi & Sosionomi

Author	Jaana Jokela & Hanna Impiö	Year	2015
Supervisor(s)	Merja Hjulberg, Marja Palmgren & Hanna Siltakoski		
Commissioned by	Oulunkaari federation of municipalities		
Subject of thesis	Wishes put into practice –Relatives viewpoint of service home		
Number of pages	55 + 25		

This thesis is made as part of the project SenioriKaste that is included in the national Kaste-program. The aim of the Seniorikaste project is to renew the structure and contents of services aimed for aging people as required by quality recommendations of the Ministry of Social Affairs and Health and the Act of care services for the elderly (2013).

The overall aim of this thesis is to provide information for improvement of the elderly people's service home in Ii municipality. The aim is to reveal how the relatives of the elderly people living in the service home consider the sociocultural situation in the service home. In addition, the purpose was to clarify how the relatives would improve these services.

The theoretical part of this thesis deals with sociocultural factors, participation and activeness. The theoretical part provides basics of these concepts.

The research data was collected by a questionnaire that included both quantitative and qualitative questions. The quantitative questions were analyzed by Webropol. The qualitative questions were analyzed using a content analysis method.

The results showed that the relatives consider many issues as positive, but there is also room for improvement. The positive aspects include how elderly people perceive their own life safety, dignity, relevance, nutrition and how the service home personnel treat elderly people. The most important points of improvement include how much elderly people can participate and influence on different issues. The findings of the thesis are used by Oulunkaari federation of municipalities when developing elderly people's home service units.

Key words Oulunkaari municipality consortium, the project SenioriKaste, sociocultural factors, participation and activeness

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1	Vanhuspalveluiden kehittäminen Oulunkaaren kuntayhtymässä	8
2.2	Aikaisemmat tutkimukset aiheesta.....	10
3	MONIULOTTEINEN SOSIOKULTTUURISUUS IKÄÄNTYESSÄ.....	13
3.1	Sosioikulttuurisuus hyvinvoinnin tekijänä.....	13
3.2	Osallisuus ja toimijuus elämänlaadun tekijöinä	16
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	19
4.1	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	19
4.2	Aiheen ja kohderyhmän rajaaminen sekä aikataulu.....	19
4.3	Kyselylomake.....	21
4.4	Aineiston keruu ja analysointi	23
4.5	Eettisyys ja luotettavuus	25
5	TULOKSET.....	28
5.1	Tulosten jaottelu	28
5.2	Elämän kokeminen	28
5.3	Henkilökunnan kohtelu.....	31
5.4	Osallisuus, toimijuus ja vaikutusmahdollisuudet	33
5.5	Yksilöllisyys, kodikkuus ja elämänhistoria.....	38
5.6	Toimijoiden välinen yhteistyö	43
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	45
7	LÄHTEET	52
8	LIITTEET	56

ALKUSANAT

Haluamme kiittää Oulunkaaren kuntayhtymää mahdollisuudesta toteuttaa opinnäytetyömme osana SenioriKaste- hanketta. Erityisesti haluamme kiittää projektipäällikkö Hanna Siltakoskea tuesta ja ohjauksesta opinnäytetyöprosessimme aikana.

1 JOHDANTO

Viime vuosina Suomessa vanhuspalveluiden tilanne on puhuttanut paljon ja se on murrostilassa. Lainsäädännöllä on haluttu turvata iäkkäiden henkilöiden sosiaali- ja terveystalveluiden saanti. Vuonna 2013 voimaan astunut laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista ns. vanhuspalvelulaki ohjaa kuntia sekä muita palveluidentuottajia järjestämään palvelut niin, että ne tukevat iäkkään henkilön hyvinvointia ja toimintakykyä. Pitkäaikaishoidon osalta vanhuspalvelulain on tarkoitus turvata iäkkään henkilön hoito niin, että hänellä on mahdollisuus kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi sekä mahdollisuus osallistua, hyvinvointia, terveysttä ja toimintakykyä edistävään mielekkääseen ja sosiaalista toimintakykyä ylläpitävään toimintaan. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 980/2012.)

Oulunkaaren kuntayhtymä on osallisena SenioriKaste- hankkeessa, joka on osa valtakunnallista Kaste- ohjelmaa. Hankkeen tavoite on uudistaa ikääntyvien palveluiden rakennetta ja sisältöä vanhuspalvelulain ja Sosiaali- ja terveystministeriön (STM) laatusuosituksen edellyttämällä tavalla. Oulunkaaren kuntayhtymä tarjosi meille mahdollisuutta tehdä opinnäytetyö osana hanketta. Tartuimme mahdollisuuteen, koska aihe oli mielestämme hyvin ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Ikääntyneiden määrä väestöstä lisääntyy ja mielestämme vanhustyötä ja uusia toimintatapoja tulee kehittää, jotta ikääntyneiden tarpeisiin voidaan vastata. Opinnäytetyö on hankkeistettu kuntayhtymän toimesta. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 980/2012; SenioriKaste hankesuunnitelma 2014- 2016; Sosiaali- ja terveystministeriön laatusuositus 2013:11.)

Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa omaisten kokemuksia lin kunnan tehostetun asumistalveluystikön sosiokulttuurisesta nykytilasta ja selvittää mitä kehittämistarpeita omaiset näkevät tehostetussa asumistalveluystikössä. Tavoitteet-

na oli saada tietoa asumispalveluyksikön nykytilasta ja löytää kehittämistarpeet, joiden pohjalta kuntayhtymä voi lähteä kehittämään yksikköä STM:n laatusuosituksen, vanhuspalvelulain ja SenioriKaste- hakkeen tavoitteiden mukaisesti. Kartoitus toteutettiin kyselynä Iin kunnan tehostetussa asumispalveluyksikössä asuvien ikääntyneiden omaisille. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012; SenioriKaste hankesuunnitelma 2014- 2016; Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositus 2013:11.)

Opinnäytetyössä peilasimme tuloksia teoreettiseen viitekehykseen, joka muodostuu moniulotteisesta sosiokulttuurisuudesta. Sosiokulttuurisuus on vuorovaikutuksellisuuden toteutumista, ikääntyneiden voimavarojen, elämänpolun, elämänhistorian ja yhteisöllisyyden huomioimista sekä ikääntyneen mahdollisuuksia vaikuttaa arkeensa. Vastuun antaminen lisää osallisuutta ja huomioi ikääntyneen omat voimavarat ja ylläpitää toimintakykyä. Ikääntyneillä tulee olla mahdollisuus osallistua mielekkääseen toimintaan ja olla osana yhteiskuntaa, tämän lisäksi ikääntyville tulee antaa mahdollisuus tuottaa myös itse mielekästä toimintaa, jossa he voivat hyödyntää omia voimavarojaan sekä sosiaalista pääomaansa. Sosiokulttuurinen nykytila tarkoittaa opinnäytetyössämme asumispalveluyksikön toimintatapoja ja toimintaa.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Vanhuspalveluiden kehittäminen Oulunkaaren kuntayhtymässä

Oulunkaaren kuntayhtymään kuuluu viisi kuntaa, li, Pudasjärvi, Simo, Utajärvi ja Vaala. Kuntayhtymän asukasluku on 27 800, työntekijöitä kuntayhtymällä on 1 126, yli 65-vuotiaita väestöstä kuntayhtymässä on 24,24 %. Kuntayhtymän tehtävä on järjestää ja tuottaa jäsenkuntiensa sosiaali- ja terveydenhuollon mm. lakisääteiset palvelut, mutta myös muita palveluita. Kunnat itse päättävät mitä palveluita ja miten palvelut järjestetään heidän kunnassaan. (Oulunkaari; Sotkanet.)

Oulunkaaren kuntayhtymän vanhuspalveluiden kehittämistyötä ohjaavat mm. tiekartta, jonka tavoitteena on linjata vanhuspalveluiden kehittämistyötä vuoteen 2020 asti, sekä vanhuspalvelusuunnitelma eli suunnitelma Oulunkaaren kuntayhtymän sosiaali- ja terveystyöpalveluista ikääntyneen väestön tukemiseksi 2014–2017. Tiekartan ja vanhuspalvelusuunnitelman taustalla ovat mm. vanhuspalvelulaki ja Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) laatusuositus, jonka mukaan huomiota tulee kiinnittää ikääntyneiden asumiseen, osallisuuteen, toimintakyvyn tulemiseen ja oman hyvinvoinnin kehittämiseen ja ylläpitämiseen. (Oulunkaari; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystyöpalveluista 980/2012; Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositus 2013.)

Oulunkaaren kuntayhtymä tarjosi meille mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö osana SenioriKaste- hanketta, joka on osa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallista kehittämisohjelmaa. Kuntayhtymä on mukana SenioriKaste- hankkeessa, jonka yhtenä tavoitteena on kehittää asumispalveluyksiköiden toimintaa osallistavaksi. Tavoitteeseen pääsemiseksi kuntayhtymällä tehtiin kyselyt asumispalveluyksiköiden asukkaille sekä heidän omaisilleen ja henkilökunnalle hankkeen puitteissa. Opinnäytetyön osuus oli laatia kyselylomake omaisille ja toteuttaa

omaisten kyselyt pilottina Iin kunnan tehostettuun palveluasumisyksikköön ja analysoida kyselyn tulokset. Kyselylomakkeiden laatiminen on kirjattu vanhuspalveluiden palautejärjestelmän vuosisuunnitelmaan 2014–2015 (Liite 1). Pilotoinnin jälkeen kuntayhtymä hyödynsi kyselypatteristoa jokaisessa kuntayhtymään kuuluvan kunnan asumispalveluyksiköissä. Kyselyn tarkoitus oli kartoittaa asumispalveluiden sosiokulttuurisen toiminnan nykytila. Kyselyn tulosten perusteella kuntayhtymässä käydään läpi yhdessä toimijoiden kanssa kehityskohteet ja suunnitellaan kehittämistoimenpiteet. (SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

Kaste on sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, jonka valtioneuvosto vahvistaa joka neljännesvuosi. Meneillään oleva Kaste-ohjelma on vuosille 2012 -2015. Se perustuu Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettuun lakiin. Ohjelmassa määritellään tavoitteet, toimenpiteet niiden toteuttamiseksi, sekä keskeiset lait, säädökset ja suositukset. Kaste-ohjelman tavoitteita ovat hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet ja palvelut on järjestetty asiakaslähtöisesti, painopistettä siirretään ongelmien hoidosta fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin aktiiviseen edistämiseen ja ongelmien ehkäisemiseen koko väestössä. Kaste-ohjelma muodostuu kuudesta osaohjelmasta, niihin liittyvistä säädösuudistuksista ja suosituksista. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta 733/1992 5 §; Kaste-ohjelma 2012–2015.)

SenioriKaste- hanke on yksi osaohjelma laajemmassa Kaste- ohjelmassa. SenioriKaste- hanke on Pohjois-Suomen-alueen vanhustyön kehittämishanke, jossa Oulunkaaren kuntayhtymä on mukana. Hanke on saanut rahoituspäätöksen alkuvuodesta 2014. Hankerahoituksen lisäksi toimijat käyttävät omia resurssejaan uudistustyöhön. Yksi hankkeen osaohjelmista tähtää ikääntyvien palveluiden rakenteiden ja sisällön uudistamiseen, tähän osaohjelmaan opinnäytetyö linkittyy. Osaohjelmassa on kolme toimintalinjaa; Kotona asumisen tukeminen, ikääntyvien arjen sisältöjen monipuolistaminen ja kuntouttavan toiminnan ja

osaamisen kehittäminen. Hankkeeseen osallistuvat alueet painottavat osa-alueita omien tarpeiden perusteella. (SenioriKaste hankesuunnitelma 2014–2016; SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

Opinnäytetyö linkittyy ikääntyvien arjen sisältöjen monipuolistamiseen ja Oulun-kaaren kuntayhtymä painottaa kolmea kokonaisuutta kyseisessä toimintalinjassa. 1. mahdollisuus vahvistaa ikääntyneen osallisuutta ja sosiaalista turvallisuutta ikääntyneen omassa asuinympäristössä mm. sosiokulttuuristen toimintamallien ja eri toimijoiden välisen yhteistyön avulla. 2. kehittää yhdessä eri toimijoiden kanssa ikääntyvien käytössä olevat palvelutalot toiminta- ja elinympäristöiksi, jotka mahdollistavat mielekkään ja monipuolisen toiminnan. 3. Vahvistetaan henkilökunnan osaamista koulutuksen avulla osana sosiokulttuurista hoi-va- ja hoitotyötä. (SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

2.2 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Tuulikki Ylä- Outinen on tutkinut ikääntyvien arkea palvelutaloissa. Tutkimuksen mukaan ikääntyessä sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys muuttuvat. Palveluasuntoon siirtyessä vierailut usein muuttuvat ja ikääntyvää käydään ”katsomas-
sa”, joka ei vastaa entisajan kyläilyä, johon kuuluivat mm. kahvittelu ja tasaver-
tainen vuorovaikutus. Tämä voi saada ikääntyneen tuntemaan itsensä rasit-
teeksi. Tutkimuksen mukaan palveluasumisen ryhmäliikunta ei välttämättä vas-
taa tarpeeseen ja liikuntatottumuksien muuttuminen voi heikentää itsetuntoa ja
muuttaa käsityksiä itsestään kielteiseen suuntaan. Tämä voi johtaa haluttomu-
uteen osallistua liikuntaan. Muutokset ja menetykset voivat aiheuttaa ikääntyneil-
le myös masennusta ja pelkoja. Tutkimuksessa myös ilmeni, että palveluasun-
toon muutettaessa ikääntyvän on kyettävä ottamaan paikka haltuunsa, jolloin he
eivät koe olevansa kodittomia. (Ylä- Outinen 2012.)

Ylä- Outisen tutkimuksesta ilmeni ikääntyneiden elämänlaatuun vaikuttavia tekijöitä, joita olivat elinympäristö, toimeentulo, suhteet läheisiin, osallistuminen, oikeus ihmisarvoiseen elämään, elämän tarkoituksellisuuden tunne, elämän kokeminen mielekkäänä, itsensä hyväksytyksi ja tarpeelliseksi kokeminen sekä mahdollisuudet avunsaantiin, terveyden- ja sairaanhoitoon, laadukkaaseen asumiseen, harrastuksiin, lepoon ja virkistykseen, solidaarisuuteen, mahdollisuuden toteuttaa itseään, auttaa toisia ja toimia täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä. Tutkimus osoittaa, että ikääntyvät haluavat elää tavallisen ihmisen arkea, jossa he ovat itse asiantuntijoita. (Ylä- Outinen 2012.)

Riitta Räsänen on tarkastellut väitöskirjassaan ympärivuorokautisessa hoivassa olevien ikääntyneiden elämänlaatuun vaikuttavia tekijöitä. Hän on pohtinut mm. mitkä asiat vahvistavat elämänlaadun ja tyytyväisyyden kokemuksia. Tutkimuksen mukaan elämälaatu koostuu kokonaisuudesta, johon vaikuttavat psyykinen, fyysinen, sosiaalinen sekä ympäristöulottuvuus. (Räsänen 2011.)

Sosiaalisen pääoman ja sosiaalisen vuorovaikutuksen terveyttä edistävää vaikutusta on tutkittu sekä Suomessa että kansainvälisesti. Markku T. Hyyppä on tehnyt laajan Pohjanmaa- tutkimuksen, hän tutki miksi suomenruotsalaiset elävät terveempinä ja pidempään kuin suomenkieliset suomalaiset. Ainoa selittävä tekijä oli sosiaalinen pääoma. Mitä suurempi sosiaalinen pääoma oli, sitä terveempi ja pidempi oli myös elämä. Hyyppän näkemykset saavat kansainvälistä tukea Holt-Lunstadin, Smithin ja Laytonin Social Relationships and Mortality Risk- tutkimuksesta, jossa tehtiin meta-analyysi 148 tutkimuksesta eli tutkimustuloksista tehtiin synteesi, jolloin tutkimustulokset yhdistyivät yhdeksi kokonaisuudeksi. Myös näissä 148 tutkimuksessa tutkittiin sosiaalisten suhteiden vaikutusta terveyteen. Tutkimusten mukaan vähäinen sosiaalinen vuorovaikutus on terveydelle yhtä haitallista kuin alkoholismi. (Holt-Lunstad, Smith & Layton 2010; Hyyppä, 2005; Hyyppä 2002.)

Eija Rappe on väitöskirjassaan tutkinut vihreän ympäristön vaikutusta pitkäaikaishoidossa olevien ikääntyneiden hyvinvointiin. Vihreällä asuinympäristöllä on todettu olevan positiivisia terveysvaikutuksia pitkäaikaishoidossa oleviin ikääntyneihin. Puutarhanhoidolla ja kasvien käytöllä pitkäaikaishoidossa on tutkimuksen mukaan positiivisia vaikutuksia mm. sosiaaliseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä itsenäisyyden kokemiseen. (Rappe 2005.)

Vanhustyön keskusliiton toteuttama MielenMuutos- tutkimus ja kehittämishanke 2007–2010 on toteutettu ikääntyvien psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Tutkimus tuloksilla voidaan osoittaa pitkäaikaishoidossa asuvan asukkaan tarpeista lähtevällä hoidolla olevan vaikutusta asukkaiden elämänlaatuun merkittävästi. (Eloniemi-Sulkava & Savikko 2011.)

3 MONIULOTTEINEN SOSIOKULTTUURISUUS IKÄÄNTYESSÄ

3.1 Sosiokulttuurisuus hyvinvoinnin tekijänä

Sosiokulttuurisuus on vuorovaikutuksellisuutta ja toimintaa, johon vaikuttavat ikääntyvän ihmisen elämänkulku ja elämänhistoria, sekä ikääntymisen paikat ja yhteiskunta. Ikääntymisen paikkoja ovat mm. koti, yhteisöt palvelu- ja toimintajärjestelmä sekä yhteiskunta. Sosiaalinen vuorovaikutus vahvistaa ikääntyneen omanarvon sekä hyödyllisyyden tuntoa, siksi ikääntynyt tulisi nähdä aktiivisena toimijana omassa elämässään. Arjessa sosiokulttuurisuus näyttäytyy toimintatavoissa, toiminnassa, joka lähtee ikääntyneen omista voimavaroista. (Hakonen 2008 a, 33–34; Holt-Lunstad ym. 2010; Kurki 2007, 99–107.)

Suomalaisessa kulttuurissa vanhustyö on hoito- ja sairauskeskeistä. Nykynäkemyksen mukaan pitäisi keskittyä enemmän kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, jossa vastuuta siirretään yhä enemmän ikääntyneelle itselleen. Tämä lisää osallisuutta, huomioi ikääntyneen omat voimavarat ja ylläpitää toimintakykyä. Ikääntyville pitää antaa mahdollisuus tuottaa myös itse mielekästä toimintaa, jossa he voivat hyödyntää omia voimavarojaan sekä sosiaalista pääomaansa. Kaiken toiminnan ei tarvitse lähteä henkilökunnan aloitteesta. Ikääntyneiden kanssa työskentelyn lähtökohta tulee olla aktiivisuuden ja toiminnan ylläpitäminen, jotta voidaan taata ikääntyneille onnellinen vanheneminen. (Koskinen 2007, 19–31; Kurki 2007, 69–74; Saarenheimo 2003, 44–56.)

Sosiaaliseen hyvinvointiin kuuluu olennaisena osana vuorovaikutus ja yhteisöllisyys. Yhteiskunnan asenteet vahvistavat yhteisöllisyyden myönteistä imagoa ja lisää ihmisten luottamusta yhteiskuntaa kohtaan, jonka seurauksena sosiaalinen pääoma lisääntyy koko yhteisön voimavaraksi. Useat tutkimukset osoittavat sosiaalisella kanssakäymisellä ja sosiaalisella pääomalla olevan suotuisia vaikutuksia terveyteen sekä elinikään. Tutkimukset tukevat sosiaalisten suhteiden tärkeyttä ja mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen tulee mahdollistaa

myös ikääntyneille asuinpaikasta riippumatta. Mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen tulee huomioida myös yhteiskuntasuunnittelussa, lainsäädännössä ja poliittisessa päätöksenteossa. Sosiaalisen kanssakäymisen onnistuminen edellyttää kohtaamisenpaikkoja ja sosiaalisten verkostojen olemassa oloa, jotka lisäävät elämänlaatua ja kiinnittävät ikääntyneen yhteisöön. Laitoksessa asuvien ikääntyvien kanssa tehtävässä työssä tulisi huomioida yhteisöllisyyttä tukeva ja kehittävä työskentelytapa, sillä yhteisö kehittyy kasvun prosessin kautta. (Hakonen 2008 b, 121–152; Hakonen 2008 c, 111; Holt-Lunstad ym. 2010; Hyyppä 2005, 157–167; Kivelä & Vaapio 2011, 101–103; Kotiranta & Haaki & Niemi 2011, 241–248; Kurki 2007, 40–44.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on asiakkaan osallistamista, joka ei ole erillisiä ja irrallisia temppejuja, vaan osa arkipäivän toimintaa. Osallistaminen ei ole myöskään vain ajan kuluttamista, vaan sillä pyritään lisäämään elämän merkityksellisyyden kokemista. Ikääntyessä ihmiset tarvitsevat vastavuoroisuuden kokemuksia. Vastavuoroisuus on osallisuutta ja tasavertaisia sosiaalisia suhteita, jotka koetaan voimaannuttavina. Ihanteellinen lähtökohta on teoreettisesti perusteltu asiakaslähtöinen työskentelytapa. Nykypäivänä käytännöntyö vaatii tehokkuutta ja teknologiaa, aikaa jää yhä vähemmän toisen ihmisen kohtaamiselle, tämä luo ristiriitaa käytännön ja teorian välille. Myös kulttuuriperinteet vanhustyössä korostavat tekemistä. Nykytietämyksen mukaan tekemisen sijaan tulisi korostaa kohtaamisen merkitystä, mutta kulttuuriperinteiden muuttaminen on hidasta. (Hakonen 2008 b, 147–151; Kurki 2007, 99–108; Palomäki & Toikko 2007, 271–273.)

Kodilla on ikääntyneelle suuri merkitys. Kodin täytyy täyttää asuinmukavuuden tarpeet, mutta ikääntyessä arjen sujuvuus korostuu. Ikääntyneen kodissa tärkeitä tekijöitä ovat liikkumisen helppous ja turvallisuus. Kodin pitäisi tuntua kodilta, olipa se missä ja millainen tahansa. Jo rakennusvaiheessa tulisi miettiä kestäväkehityksen periaatteita ja miettiä miten erilaiset elämäntilanteet ja elämänhistoria huomioidaan, ettei kotia tarvitse vaihtaa. Koti on ankkuripaikka, jossa on

eletty ja koettu, koti on täynnä merkityksiä. Silloin, kun ikääntyneellä ei ole mahdollisuutta asua kotona, tulee ikääntyneelle tarjota erilaisia vaihtoehtoja asumiseen, asumispalveluyksiköt, ovat yksi vaihtoehto. Asumispalveluyksiköt tarjoavat ikääntyneelle turvaa, henkilökohtaisia palveluja, seuraa ja yhteyden säilymisen ympäröivään yhteiskuntaan. Ikääntyneen asuessa asumispalveluyksikössä arkipäivä rakentuu erilailla kuin kotona, henkilökunnan tulee rakentaa arjen sisältö yhteistyössä asukkaiden kanssa (Hakonen 2008 b, 147–151; Kurki 2007, 98–107.)

Asumispalveluilla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, jonka järjestämisestä vastaavat kunnat. Asumispalveluja voivat hakea henkilöt, jotka erisyistä tarvitsevat tukea ja palveluja asumiseensa kuin tavanomaiseen asuntoon voidaan järjestää. Henkilöille, jotka tarvitsevat paljon apua, hoivaa ja valvontaa on järjestetty tehostettu palveluasuminen. Tehostetussa asumispalveluyksikössä on henkilökuntaa paikalla ympäri vuorokauden ja asukkailla on yksikössä oma huone ja lisäksi yhteisiä tiloja. Tässä opinnäytetyössä tehostetulla asumispalvelulla tarkoitetaan lin kunnan tehostettua asumispalveluyksikköä. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2014.)

Ympäristö vaikuttaa sekä sosiaaliseen että fyysiseen elämänlaatuun. Ikääntyneet viettävät asunnoissaan suurimman osan ajastaan. Ikääntyneen omat tavat ja esineet palauttavat mieleen eletyn elämän muistoja ja elämän merkityksiä. Ikääntyneen oman huoneen tulee voida kertoa hänestä persoonana sekä samalla antaa mahdollisuus yksityisyyteen. Ikääntyneen omaa identiteettiä voidaan tukea ikääntyneelle merkityksellisellä ympäristöllä ja esineillä. Identiteetin tukemiseksi ikääntyneelle tulee antaa mahdollisuus säilyttää autonomia, hänelle tulee antaa mahdollisuus tehdä niitä päivittäisiä askareita, joista hän selviytyy itsenäisesti. Autonomian säilyminen lisää ikääntyneen itsearvostusta ja elämäniloa, se perustuu ikääntyneen kokemukseen omasta hyödyllisyydestä ja välttämättömyydestä. Fyysinen aktiivisuus tukee psyykkistä hyvinvointia, yhteydellä luontoon ja sen kokemisella eri tavoilla tuetaan ikääntyneen psyykkistä ja

fyysistä hyvinvointia. Eija Rappen tutkimukset osoittavat vihreällä ympäristöllä olevan vaikutusta ikääntyneen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Hakonen 2008 b, 147–151; Kurki 2007, 92–107; Rappe 2005; Salonen 2011, 152–168.)

Ikääntyneen oma elämäntapa ja erilaiset historiallis-yhteiskunnalliset tapahtumat ovat muovanneet heidän elintapansa sekä heidän suhtautumisensa ihmisiin, yhteiskuntaan ja elämään yleensä. Hyvä vanhustyö edellyttää ikääntyneen elämänhistorian ja elämäntapojen tuntemista ja ymmärtämistä. Pitkäkestoisten sosiaalisten verkostojen tukeminen lisää jatkuvuutta elämäntapojen osalta, tämä on kestävä sosiaalista kehitystä. (Hakonen 2008 b, 147–151; Salonen 2011, 152–168.)

Vuonna 2013 voimaan astunut vanhuspalvelulaki ja STM:n laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi edellyttää mm. sosio-kulttuurisuuden huomioimista ikääntyneen arjessa. Vanhuspalvelulain 14§ koskee palveluasumista, ”*Pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveystyöt on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan*” (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystyöistä 980/2012 14§). (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystyöistä 980/2012; STM julkaisuja 2013:11.)

3.2 Osallisuus ja toimijuus elämänlaadun tekijöinä

Osallisuus on osattomuuden vastakohta. Ikääntyvillä on oikeus osallisuuteen, jolloin he ovat osa yhteisöä sekä yhteiskuntaa ja heillä on mahdollisuus kokea turvallisuutta. He ovat arvostettuja jäseniä ja heillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä, yhteisön toimintaan sekä yhteiskunnan ja elinympä-

ristönsä kehittämiseen. Ikääntyneen kohdalla tämä merkitsee mahdollisuutta olla osallisena omien palvelujen suunnittelussa, asiakkaana ollessa oman asian käsittelyyn sekä palvelujen laadun arviointiin silloinkin, kun oma toimintakyky on heikentynyt. Ikääntyneille täytyy antaa riittävästi tietoa heille suunnatuista palveluista ja mahdollisuuksista käyttää niitä, jotta he voivat kokea olevansa osa yhteisöä. Tieto on annettava muodossa, jonka ikääntyvät ymmärtävät. On oltava olemassa asianmukaiset resurssit, joilla mahdollistetaan ikääntyneille täysivaltainen jäsenyys yhteiskunnassa. Resurssit voivat liittyä muun muassa asioista päättämiseen, sosiaaliseen kanssa käymiseen, palveluiden saatavuuteen ja elinympäristöön kuten turvallisuuteen, liikkumiseen ja kommunikaation mahdollisuuksiin. (Kivelä & Vaapio 2011, 21; Mikkola 2014, 56–59; STM julkaisuja 2013:11.)

Osallisuus on keskeinen hyvinvointia ja terveyttä tuottava tekijä. Ikääntyvillä tulisi olla samat mahdollisuudet osallisuuteen asuinpaikastaan riippumatta. Laitokseen siirtyessä ikääntyneen elämässä tapahtuu suuria muutoksia, riippuvuus toisista ihmisistä lisääntyy, ihmis- ja perhesuhteet muuttuvat, oma elämänhallinta heikkenee ja asuinympäristö yhteisöineen muuttuu. Arkipäivä laitoksessa rakentuu erilalla kuin kotona. Henkilökunnalla on tärkeä rooli ikääntyneen osallisuuden tukemisessa. Arjen toiminta toteutetaan yhteistyössä henkilökunnan ja asukkaiden kanssa. Osallisuuden lähtökohtana on ikääntyneen itsemääräämisoikeus, ikääntyneellä on oikeus tulla kuulluksi, vaan tämä ei vielä riitä vaan ikääntyneiden mielipiteiden tulee näkyä arjen toiminnassa. (Hakonen 2008 b, 147–151; Kivelä & Vaapio 2011, 21; Mikkola 2014, 294–321.)

Toimijuutta voidaan määritellä kuudella modaliteetillä eli laatutekijällä, joita ovat kyetä, haluta, osata, täytyä, voida ja tuntea. Kykeneminen koostuu psyykkisistä ja fyysisistä kyvyistä niin sanotusta ruumiillisesta toimintakyvystä. Haluaminen koostuu motivaatiosta, tahtomisesta, päämääristä ja tavoitteista. Osaaminen koostuu tiedoista ja taidoista eli pysyvästä osaamisesta. Täytyminen koostuu fyysisistä, sosiaalisista, normatiivisista ja moraalisisista rajoitteista. Voiminen liit-

tyy sen hetkisiin rakenteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Tunteminen on ihmisen perusominaisuus liittää kohtaamiinsa tilanteisiin ja asioihin omia tunteitaan. Toimijuus koostuu edellä mainituista tekijöistä, joihin vaikuttavat myös ikä, ikäryhmä, paikka ja ajankohta. Esimerkiksi ikääntynyt osaa toimia tutussa ympäristössä, mutta uudessa ympäristössä hän ei enää osakaan toimia. (Jyrkämä 2007, 195–217.)

Toimijuus sisältää tietynlaisen ihmiskäsityksen, miten, miksi ja millä tavalla ihminen käyttää toimintakykyään ja miten hän toimii. Toimijuus on subjektiivista tahdonvapauden ilmentymää eli ikääntyneellä itsellään on valinnanvapaus oman elämänsä toimijana. Toimijuuden on tarkoitus tukea ikääntyneen persoonallista itsetuntoa ja sosiaalista kanssakäymistä, keskeisenä tekijänä on sosiaalinen osallistuminen. Ikääntyneen arjessa tämä näyttäytyy mahdollisuutena tehdä itse valinnat millaiseen toimintaan ikääntynyt haluaa osallistua tai olla osallistumatta ja mahdollisuutena osallistua myös toiminnan tuottamiseen. Toimijuus voi ilmetä aktiivisuutena, mutta se voi ilmetä myös passiivisuutena tai toimimattomuutena. (Jyrkämä 2007, 195–217; Jyrkämä 2012, 143–152; Kotiranta & Virkki 2011, 113–117; Kurki 2007, 122–135.)

Ikääntymisen paikkoja ovat mm. asumispalveluyksiköt, joissa on paljon sosiaalisia toimintakäytäntöjä, kuten sääntöjä, normeja ja tapoja, jotka voivat olla kirjoitettuja tai kirjoittamattomia. Ikääntyneen toimijuuden tekijät vaikuttavat siihen miten ikääntynyt erilaisissa tilanteissa toimii. Toimijuuden tekijät voivat heiketä eri syistä ja toimijuuden mureneminen voi tapahtua eritahtisesti. Esimerkiksi muistisairauden takia ikääntyneen toimijuuden osatekijät heikkenevät, osaaminen, voiminen ja kykeneminen vähenevät ja lopulta loppuvat kokonaan myös haluamisessa tapahtuu muutoksia. Toimijuus on moniulotteista ja myös laitosasumisessa henkilökunnan tulisi tukea ikääntyneen toimijuutta, mikä estäisi laitostumista ja parhaillaan avaisi uusia mahdollisuuksia. (Jyrkämä 2007, 195–217.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa omaisten kokemuksia lin kunnan tehostetun asumispalveluyksikön sosiokulttuurisesta nykytilasta. Tarkoitus on lisäksi selvittää mitä kehittämistarpeita omaiset näkevät tehostetussa asumispalveluyksikössä. Tavoitteena oli saada kyselyiden avulla tietoa asumispalveluyksikön nykytilasta ja nostaa esiin keskeisimmät kehittämiskohteet. Nostimme esiin laajempia kehittämiskohteita, joita Oulunkaaren kuntayhtymä voi tarvittaessa lähteä selvittämään yksityiskohtaisemmin. Tulosten pohjalta kuntayhtymä on lähtenyt kehittämään asumispalveluyksiköiden arkea heidän tarpeidensa mukaisesti. Sosiokulttuurinen nykytila tarkoittaa tässä opinnäytetyössä asumispalveluyksikön asukkaiden sosiokulttuurisuuden, toimijuuden ja osallisuuden toteutumista.

Tutkimuskysymyksiä on kaksi.

Mikä on omaisten kokemus tehostetun asumispalveluyksikön sosiokulttuurisesta nykytilasta?

Mitä kehittämistarpeita omaiset näkevät tehostetussa asumispalveluyksikössä?

4.2 Aiheen ja kohderyhmän rajaaminen sekä aikataulu

Keväällä 2014 olimme yhteydessä Oulunkaaren kuntayhtymässä SenioriKaste-hankkeessa toimivaan projektipäällikköön ja kuntayhtymän kehitysjohtajaan. He olivat kiinnostuneita opiskelija yhteistyöstä ja ehdottivat opinnäytetyön aiheeksi kyselylomakkeiden laatimista, kyselyiden toteuttamista ja tulosten analysointia lin kunnan tehostettuun asumispalveluyksikköön. Kyselylomakkeiden laatiminen

on kirjattu vanhuspalveluiden palautejärjestelmän vuosisuunnitelmaan 2014–2015. (Liite 1). Asia on ollut kuntayhtymän palvelutuotantolautakunnan esityslistalla ja se on hyväksytty palvelutuotantolautakunnan kokouksessa 4.6.2014. (Liite 2).

Yhdessä toimeksiantajan kanssa päätettiin toteuttaa opinnäytetyönä kysely lin kunnan tehostettuun asumispalveluyksikköön. Yksikössä asuu vaikeasti muisti-sairaita ikääntyneitä ja asumispalveluyksikön esimiehen mukaan heistä vain muutama kykenisi vastaamaan itse. Sen takia kohderyhmäksi kyselyyn valittiin asukkaiden omaiset. Siltakoski Hanna on tarkastellut ylemmän AMK:n opinnäy-tetyössään 2011 sosiokulttuurista innostamista palvelukodeissa ja sosiokulttuu-risen toiminnan kehittämiseksi on nähty tarvetta, lisäksi esiin on noussut tarve omaisten tiedottamisesta (Siltakoski 2011). Edellä mainitut seikat tukevat opin-näytetyön aihevalintaa ja tarpeellisuutta.

Keväällä 2014 tutustuttiin asumispalveluyksikköön ja alustavasti kartoitettiin heidän tarpeitaan kyselylomaketta ajatellen. Alustavasti tutustuttiin myös Se-nioriKaste – hankkeeseen ja Oulunkaaren kuntayhtymän kuntarakenteeseen ja heidän ikääntymispoliittisiin tavoitteisiinsa. Kevään ja kesän aikana työstettiin opinnäytetyön suunnitelmaa ja syksyllä laadittiin kyselylomake. Opinnäytetyön suunnitelma hyväksyttiin syksyllä. Kyselylomake testattiin etukäteen koeryhmäl-lä syyskuussa, jonka jälkeen saatekirjeet ja kyselylomakkeet lähetettiin omaisille. Loppuvuodesta 2014 ja alkuvuodesta 2015 tulokset analysoitiin ja ne esitettiin tammikuussa 2015 lin kunnan tehostetun asumispalveluyksikön henkilöstöpala-verissa.

Rahoitus järjestyi hankkeen/ Oulunkaaren kuntayhtymän kautta, eli meille ei tullut kustannuksia opinnäytetyön teosta vaan tarvittavat materiaalit ja postitus-kulut saimme hankkeen/ Oulunkaaren kuntayhtymän kautta.

4.3 Kyselylomake

Aineiston hankintaan käytettiin kyselylomaketta, joka laadittiin itse (Liite 3). Lomakkeen laatimiseen haettiin teoriapohjaa kirjallisuudesta, mutta myös toimeksiantaja asetti omat vaatimuksensa. Kysymyksillä oli tarkoitus löytää suurempia kehittämisalueita, joita yksikkö voi tulosten perusteella lähteä selvittämään tarkemmin omien tarpeidensa mukaisesti. Opinnäytetyön osuus oli kartoittaa omaisten kokemuksia tehostetun asumispalveluyksikön sosiokulttuurisesta nykytilasta ja selvittää mitä kehittämistarpeita omaisten kyselystä nousee esiin.

Kyselyn lähtökohtana olivat työelämän tarpeet ja toiveet, joita olivat vanhustalvelulain 14§ ja SenioriKaste- hankkeen tavoitteet. Seniorikastehankkeen tavoitteita ovat; osallisuus, vaikutusmahdollisuus, itsenäisyys ja yhteistyön kehittäminen. Vanhustalvelulain tavoitteita ovat elämän kokeminen turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi, sekä mahdollisuus ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Työelämän toiveesta kysymyslomakkeessa kysyttiin myös ravitsemuksesta, koska ikääntyneiden ravitsemukseen tullaan kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota Oulunkaaren kuntayhtymässä. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 14§; SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

Opinnäytetyössä kyselyllä oli tarkoitus kartoittaa omaisten kokemuksia, joka tuli myös huomioida kysymysten asettelussa. Vaikka opinnäytetyönä toteutettiin omaisten kysely, lomaketta laatiessa piti huomioida, että lomakkeen kysymykset voidaan esittää myös asukkaille ja henkilöstölle, koska Oulunkaaren kuntayhtymä halusi käyttää samoja kysymyksiä kaikille kohderyhmille.

Kyselylomake on mittausväline, joka täytyy suunnitella huolella. Hyvä kyselylomake on kokonaisuus, jossa on huomioitu sekä tilastolliset että sisällölliset näkökohdat. Tilastollista tietoa kerättiin suljetuilla kysymyksillä ja sisällöllisesti yk-

sityiskohtaisempaa tietoa saatiin avoimilla kysymyksillä. Kysymysten asettelussa huomioitiin monia asioita, kuten lyhyet, selkeät kysymykset, joita ei voi tulkita väärin sekä luotettavuuden kannalta mietittiin, etteivät kysymykset ole liian johdattelevia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 186–199; Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2013, 53–55; Vehkalahti 2008, 17–39.)

Toimeksiantaja halusi helposti analysoitavan lomakkeen, joten kyselyssä käytettiin suurimmaksi osaksi suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Suljettujen kysymysten käsittely, analysointi ja tulosten esittäminen on helpompaa kuin avoimien kysymysten. Kysymykset asetettiin väittämä muotoon ja yksi kysymys sisältää vain yhden väittämän, jotta vastaajat tietävät mihin vastata. Suljettujen kysymysten vastausvaihtoehdoissa käytettiin Likert- asteikkoa, eli järjestysasteikkoa, jotta vastauksiin saatiin hajontaa. Muuttujille annettiin arvot 1-6:

1=täysin eri mieltä

2=melko eri mieltä

3=en samaa enkä eri mieltä

4=melko samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

6=en osaa sanoa

Vaihtoehto 6=en osaa sanoa lisättiin, ettei vastaaja jätä vastaamatta tai vastaa väärään kohtaan, jos hän ei ymmärrä kysymystä tai ei halua ilmaista mielipidettään. Lisäksi pyydettiin perustelemaan jokaiseen kysymykseen sanallisesti, mikäli vastaaja vastaisi kysymykseen 1=täysin eri mieltä tai 2=melko eri mieltä, koska asumispalveluyksikön kehittämisen kannalta merkitystä oli vain, mikäli vastaaja oli asiasta eri mieltä. Yhteen kysymykseen valittiin dikotominen asteikko eli kysymykseen oli kaksi vastausvaihtoehtoa, kyllä tai ei. Yhteen kysymykseen vastausvaihtoehdoiksi muodostuivat vaihtoehdot kyllä, ei, en tiedä, koska

vaihtoehdolla en tiedä oli merkitystä tulosten kannalta. (Vehkalahti 2008, 17–39.)

Toimeksiantaja tarvitsi myös tietoa, jonka keräämiseen tarvittiin avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten avulla saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa asiasta, joka voi muuten jäädä huomaamatta. Opinnäytetyön aineiston keruussa on siis käytetty määrällistä eli kvantitatiivista ja laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää samassa kyselylomakkeessa. Kirjallisuuden mukaan määrällinen ja laadullinen tutkimus eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan päinvastoin ne voivat tukea toisiaan. Avoimilla kysymyksillä kartoitettiin asukkaan, omaisen, henkilökunnan ja kolmannen sektorin yhteistyö mahdollisuuksia. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2013, 53–55; Vehkalahti 2008, 17–39.)

Kyselylomake laadittiin, syötettiin Webropol- ohjelmaan, joka on verkossa toimiva kyselytutkimussovellus. Sovelluksen avulla voidaan luoda kyselyitä ja analysoida tuloksia. Webropol- ohjelman kautta lähetettiin kyselyn linkin vanhuspalvelujohtajalle, kehitysjohtajalle, asumispalveluyksiköiden palveluesimiehille ja SenioriKaste- hankkeen projektipäällikölle kommentointia varten. Liitteeksi kyselyyn (liite 4) laadittiin myös saatekirje, joka kävi saman kommentointikierroksen kuin itse kyselykin. Kyselyyn ja saatekirjeeseen tehtiin kommentit huomioiden tarvittavat korjaukset. Kysymysten avaamista mietittiin, mutta työelämän toiveesta kysymyksiä ei avattu, jotta ne eivät olisi johdattelevia. Kyselyyn valittiin neutraali ulkoasu ja kysely tulostettiin postitettavaksi.

4.4 Aineiston keruu ja analysointi

Kyselyyn valittujen osallistujien yhteystiedot saatiin lin kunnan tehostetun asumispalveluyksikön esimieheltä. Kysely toteutettiin postikyselynä, joka lähetettiin maksetun vastauskuoren ja saatekirjeen kanssa lin kunnan tehostetussa asumispalveluyksikössä asuvien ikääntyneiden lähiomaisille. Toimeksiantajan mu-

kaan paperiversiolla saataisiin paras vastausprosentti. Kysely lähetettiin syyskuussa 2014 29 omaiselle vastauskuorineen, eli kyseessä on suhteellisen pieni joukko, jolloin vastauksia ei voida yleistää, vaan ne koskevat vain tätä joukkoa ja vastauksia käytetään vain kyseisen yksikön kehittämiseen. Vastausaika oli kaksi viikkoa. Vastauskuoret palautettiin SenioriKaste- hankkeen projektipäällikölle. Vastauksia saatiin 14 kpl eli vastausprosentti oli 48,3. Uusintakyselyä ei tehty, koska työelämän ohjaajan kanssa todettiin, että vastausprosentti oli riittävä. Aineisto syötettiin Webropol- ohjelmaan, tarkastettiin, analysoitiin ja tiivistettiin.

Kyselylomakkeessa oli suljettuja kysymyksiä, joiden osalta kyseessä oli määrällinen tutkimus. Kyselyyn osallistuneiden määrä määrälliseen tutkimukseen oli tässä kyselyssä pieni, mutta sillä ei opinnäytetyössämme ollut merkitystä, koska kyselyn tuloksia ei ollut tarkoitus yleistää, vaan niitä käytetään vain kyseisen yksikön kehittämiseen. Määrällisen tutkimuksen eli suljettujen kysymysten tulokset analysoitiin Webropol- ohjelman mahdollistamilla työkaluilla. Datasta esitetään frekvenssejä eli tiettyjen havaintoarvojen esiintymiskertojen lukumäärää tilastoaineistossa, keskiarvoja tekstimuodossa ja prosenttiosuuksia myös palkkidiagrammeina. Keskiarvoja tarkastellessa jätettiin huomioimatta vastausvaihtoehto 6 (=en osaa sanoa), koska sen mukaan ottaminen olisi vääristänyt keskiarvoja. Aineistosta tarkasteltiin p-arvoja, eli kysymysten välisiä riippuvuuksia (liite 5). Mikäli p-arvo on pienempi kuin 0,05 se on tilastollisesti merkittävä. Pelkkä tilastollisesti merkittävä p-arvo ei kuitenkaan vielä riitä, vaan myös sisällöllisen merkitys on huomioitu. Tarkentavien kysymysten sanalliset vastaukset analysoitiin sisällönanalyysin menetelmällä. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2013, 55–62; 128–133; Vehkalahti 2008, 87–89.)

Kyselylomakkeessa käytettiin myös avoimia kysymyksiä, jolloin kyseessä oli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi on aineistolähtöistä ja tutkimukseen osallistuva joukko on etukäteen rajattu. Laadullisessa tutkimuksessa tutkitusta asiasta ei tutkijalla ole ennako- odotuksia, vaan hän oppii saa-

duista vastauksista. Aineiston analyysi tuo esille yksilöllisen tulkinnan, miten juuri tämä ihminen on asian kokenut. Tulokset ovat ainutlaatuisia, eikä niitä voida yleistää. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu ihmisen kokemus, tulkinta ja käsitys kyseisestä asiasta ja sillä saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa. Opin­näytetyössä kerättiin laadullista dataa tukemaan tilastollista dataa. Avoimet kysymykset analysoitiin sisällönanalyysin menetelmän avulla. Vastaukset olivat kirjoitetussa muodossa eli aineistoa ei tarvinnut enää litteroida. Aineiston analysointiin käytettiin induktiivista eli aineistolähtöistä analyysiä. Aineisto käytiin läpi, pelkistettiin, ryhmiteltiin ja abstrahoitettiin eli etsittiin olennainen tieto aineis­toista. Tehtiin taulukko, johon kirjattiin alkuperäinen ilmaus, pelkistetty ilmaus, alakategoria, yläkategoria ja pääkategoria, saimme näin yhden tai kaksi yläka­tegoriaa jokaiseen kysymykseen (Liite 6). Aineistoa analysoidessa jätettiin pois vastaukset, jotka eivät vastanneet kysytyyn kysymykseen ja niillä ei ollut tutki­muksen kannalta merkitystä. (Eskola ym. 2000, 18–20; Kankkunen & Vehviläi­nen- Julkunen 2013, 65–75; Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 131–139; Nummenmaa 2009, 40–44.)

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Eettiset lähtökohdat huomioitiin opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa. Opinnäy­työn aihe valittiin eettisin perustein. Lähtökohtana oli työelämän tarve kehittää asumispalveluyksiköitä. Koimme asumispalveluyksiköiden kehittämisen ajan­kohtaisena ja tarpeellisena, joten aihe oli aidosti kiinnostava. Tutkimusetiikan periaatteena ja tutkimuksen oikeutuksen lähtökohtana on tutkimuksen hyödylli­syys, opinnäytetyössä tavoitteena on saada mahdollisimman suuri hyöty lin­kunnan tehostetun asumispalveluyksikön asukkaille. Asukkaat eivät itse pysty­neet vastaamaan kyselyyn, joten kohderyhmäksi valittiin omaiset. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 171–177.)

Kyselylomaketta laatiessa huomioitiin eettisyys kysymyksissä. Kyselyssä kysyttiin kyselyn kannalta vain olennaista tietoa ja kysymykset aseteltiin niin, ettei vastaajia voinut tunnistaa. Tämä on tärkeä huomioida, koska usein pienellä paikkakunnalla ihmiset tuntevat toisensa hyvin. Asumispalveluyksikön asukkaat ovat haavoittuva ryhmä ja vastauksilla ei saa olla heikentävää vaikutusta heidän kohteluunsa. Vastaajat huomioitiin kyselyn ja saatekirjeen sisällössä ja ulkoasussa. Huomioitiin kirjainkoko riittävän suureksi, jotta kaikki näkevät lukea tekstin ja ulkoasu neutraaliksi, ettei se herätä tarpeettomia tunteita. Sisältö molemmissa oli helppolukuista ja mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävää. Saatekirjeessä tuotiin selkeästi esiin kyselyyn osallistumisen olevan vapaaehtoista ja vastaamalla kyselyyn osallistuja antaa suostumuksena. Saatekirjeessä oli myös olennainen tieto kyselystä ja siihen osallistumisesta. Eettisin perustein kirjeisiin kirjoitettiin osoitetiedot lin kunnan tehostetussa asumispalveluyksikössä, silloin ei tarvinnut tarpeettomasti siirrellä osallistujien tietoja ja tiedot jätettiin yksikköön tuhottavaksi heti osoitetietojen kirjoittamisen jälkeen. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 171–177.)

Eettisistä syitä kyselylomakkeet postitettiin ja kyselyjen vastaukset pyydettiin lähettämään valmiiksi maksetulla ja osoitetulla palautuskuorella Oulunkaaren kuntayhtymään, SenioriKaste- hankkeen projektipäällikölle, jotta vastaajat voivat olla varmoja, että kyseessä on luotettava kysely. Vastaukset analysoitiin, niin ettei niistä voida tunnistaa vastaajia. Tutkimuslupa hankittiin opinnäytetyötä varten Oulunkaaren kuntayhtymän vanhuspalvelujohtajalta. Kysely lähetettiin kaikille tehostetussa asumispalveluyksikössä asuvien lähiomaisille. Kyselylomakkeen vastaukset käsiteltiin sellaisina kuin ne oli kirjoitettu, vastauksia ei kaunisteltu tai muokattu. Kyselylomakkeet palautetaan SenioriKaste- hankkeen projektipäällikölle opinnäytetyön valmistuttua, hän arkistoi lomakkeet asiaan kuuluvalla tavalla. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 171–177.)

Kyselylomaketta laatiessa huomioitiin luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Kysymykset olivat lyhyitä ja selkeitä, mikä vähentää väärän tulkinnan riskiä. Ky-

symykset aseteltiin niin, etteivät ne johdattele vastaajaa eli kysymyksiä ei avattu liikaa. Kyselyssä oli suljettuja sekä avoimia kysymyksiä, jotta saatiin sekä tilastollista tietoa, että yksityiskohtaista tietoa asiasta. Kyselylomakkeet testattiin etukäteen, jolla lisättiin kyselylomakkeen luotettavuutta. Kyselylomaketta testattiin omaishoitajilla, joiden hoidettava omainen on vuorohoidon piirissä. Myös testikyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista ja kyselyt toteutettiin samoilla ehdoilla, kuin varsinainen kysely. Testikyselyssä ei noussut esiin korjausehdotuksia. Testikyselyt tuhottiin eettisin perustein. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 171–177.)

Kyselyn luotettavuutta lisäsi palautteen kerääminen ennen varsinaista kyselyä. Kyselylomakkeesta pyydettiin palautetta Oulunkaaren kuntayhtymän vanhuspäälliköltä, kehitysjohtajalta, asumispalveluyksiköiden palveluesimiehiltä ja SenioriKaste- hankkeen projektipäälliköltä. Saatiin hyvin perusteltuja korjausehdotuksia, joiden perusteella kyselyä muokattiin toimeksiantajan tarpeita vastaavaksi. Osa Oulunkaaren kuntayhtymän henkilöstöstä piti kyselyä liian pitkänä, mutta kyselyä ei lyhennetty, koska kaikki kysymykset olivat tarpeellisia ja perusteltuja ottaa mukaan lomakkeeseen. Kyselyssä kaikki vastaukset olivat kirjoitetussa muodossa, joten vastauksissa ei ollut tulkinnan varaa. Myös tämä lisää kyselyn luotettavuutta. Kysely toteutettiin postikyselyinä, jolloin vastaaja sai vastata rauhassa omassa kodissaan, vastauksiin ei vaikuttanut haastattelutilanteen jännitys tai haastattelijan läsnäolo. Kyselyn mukana lähetettiin saatekirje, jossa kerrottiin kyselyn perustiedot. Saatekirjeellä voi olla suuri vaikutus ja sen avulla vastaajia voidaan motivoida vastaamaan kyselyyn. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 171–177.)

5 TULOKSET

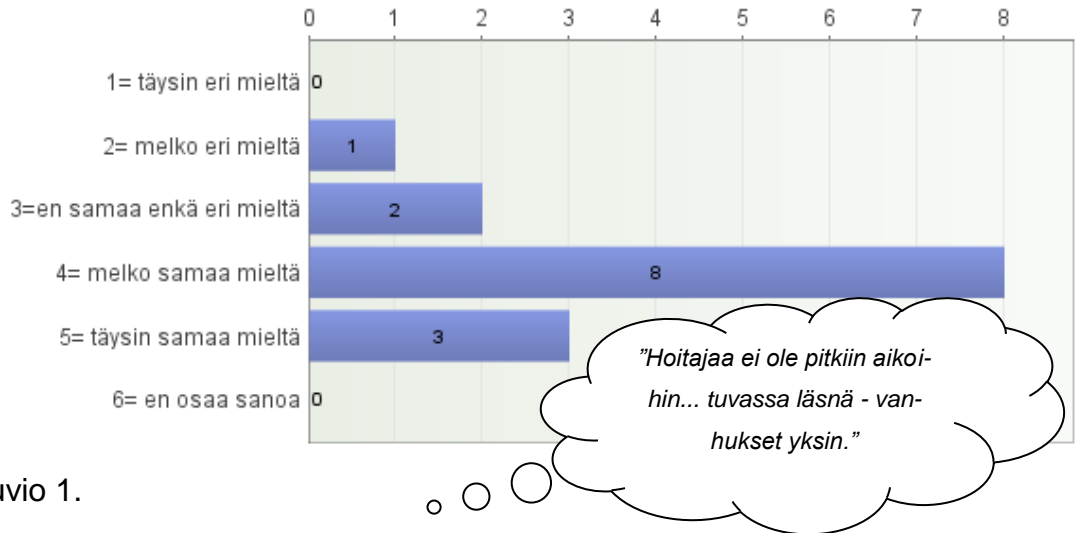
5.1 Tulosten jaottelu

Tulososiossa käymme läpi aineistoa, joka koostuu 14 omaisen palauttamasta kyselylomakkeesta. Kyselyssä esitettiin 20 suljettua kysymystä väittämämoodossa. Tulokset esitetään kuvioissa (Kuviot 1-19). Kysymyksiä 2-18 pyydettiin tarkentamaan sanallisesti, mikäli vastaaja vastasi 1=täysin eri mieltä tai 2=melko eri mieltä. Tarkentavilla vastauksilla pyrittiin saamaan tietoa kehittämistarpeista. Kuvioiden yhteydessä olevien puhekuplien tekstit ovat suoria lainauksia vastaajien esiin nostamista kehittämistarpeista. Vastaajamäärä on ilmoitettu kunkin kysymyksen jälkeen seuraavasti (N= vastaajamäärä). Tulososiossa aineistoa on käsitelty teemoittain. Teemat ovat muototutuneet kysymysten mukaisesti.

Kysymyksessä 1 esitettiin seuraavan väittämän: ”Omaiseni asuu tehostetussa asumispalveluyksikössä Suvantolan alueella, Emmintuvassa, Einontuvassa tai Aatuntuvassa?”. Kysymyksellä varmistettiin, että vastaajan omaisen asuu lin kunnan tehostetussa asumispalveluyksikössä Suvantolan alueella. Kaikki vastasivat kyllä.

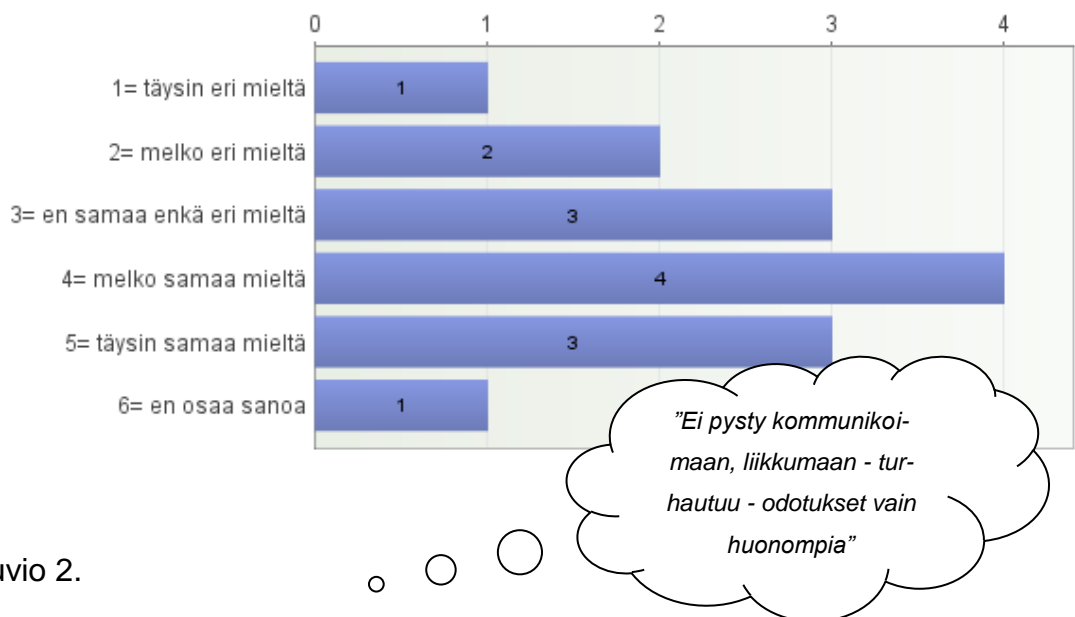
5.2 Elämän kokeminen

Kysymyksessä 2 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni elämä on turvallista? (N=14) Vastaajista 8 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 2 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä ja 1 vastaaja oli melko eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 3,93 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 1 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaaja koki hoitajien läsnäolon riittämättömänä. (Kuvio 1.)

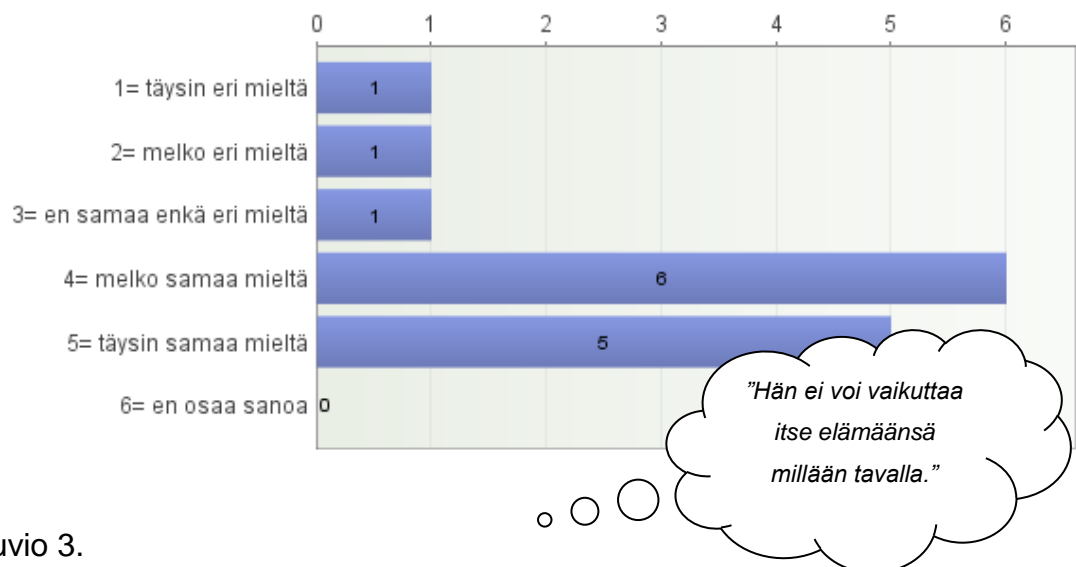
Kuvio 1.

Kysymyksessä 3 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni elämä on merkityksellistä? (N=14). Vastaajista 4 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 3 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 2 vastaajaa olivat melko eri mieltä, 1 vastaaja oli täysin eri mieltä ja yksi vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 3,46 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä tai eivät samaa eivätkä eri mieltä. Vastaajista 3 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat toimintakyvyn heikkenemisen vaikuttavan elämän merkityksellisyyteen. (Kuvio 3.)

Kuvio 2.

Kysymyksessä 4 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni elämä on arvokasta? (N=14). Vastaajista 6 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, eli 5 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 1 vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä, 1 vastaaja oli melko eri mieltä ja eli 1 vastaaja oli täysin eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 3,93 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 2 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat arvokkuuden, tarkoituksen ja vaikutusmahdollisuuksien menettämisen vaikuttavan elämän arvokkuuden kokemiseen. (Kuvio 3.)

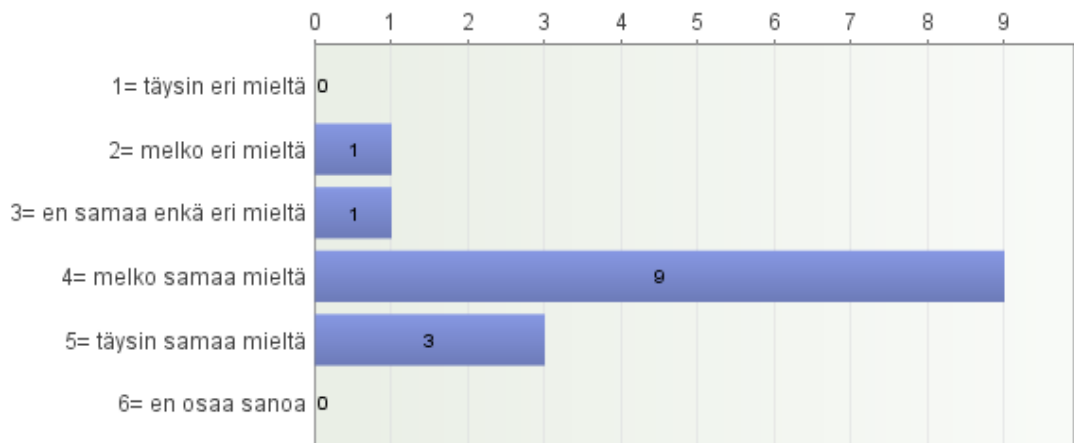

Kuvio 3.

Kysymykset 2-4 liittyivät elämän kokemiseen ja yhteenvetona voidaan todeta, että omaiset kokivat ikääntyneiden elämän pääosin turvalliseksi ja arvokkaaksi, mutta merkityksellisyyden kokemisessa oli enemmän hajontaa. Tarkentavien kysymysten perusteella voitiin päätellä toimintakyvyn heikkenemisen vaikuttavan elämän merkityksellisyyden kokemiseen. Korrelaatioista kävi ilmi, että merkityksellisen elämän kokeminen on yhteydessä mielekkään tekemisen ja liikunnan mahdollisuuteen. Kehittämiskohteeksi nousi elämän arvokkuuden huomiointi, tulosten perusteella keinoja voisivat olla mielekkään tekemisen ja liikunta mahdollisuuksien lisääminen.

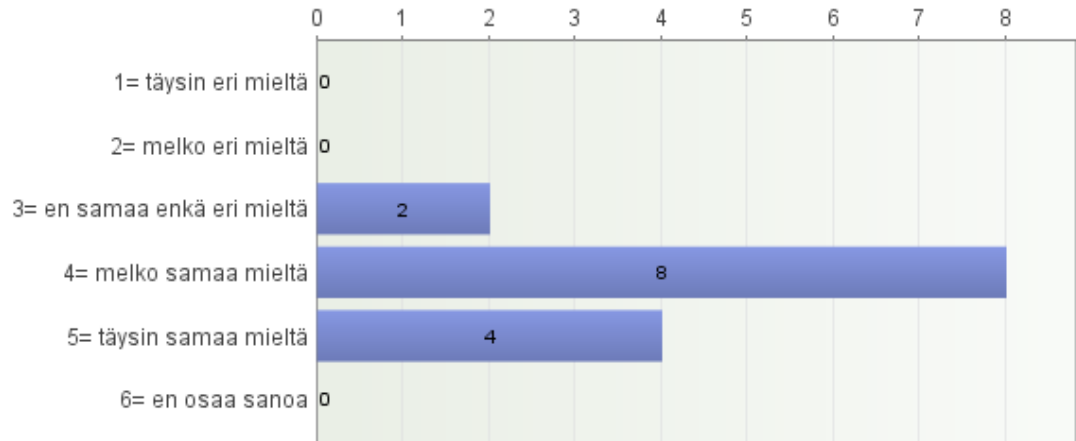
5.3 Henkilökunnan kohtelu

Kysymyksessä 5 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani kunnioittavasti? (N=14). Vastaajista 9 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 1 vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä ja 1 vastaaja oli melko eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Kysymykseen 5 vastaajat eivät antaneet sanallista tarkennusta. (Kuvio 4.)

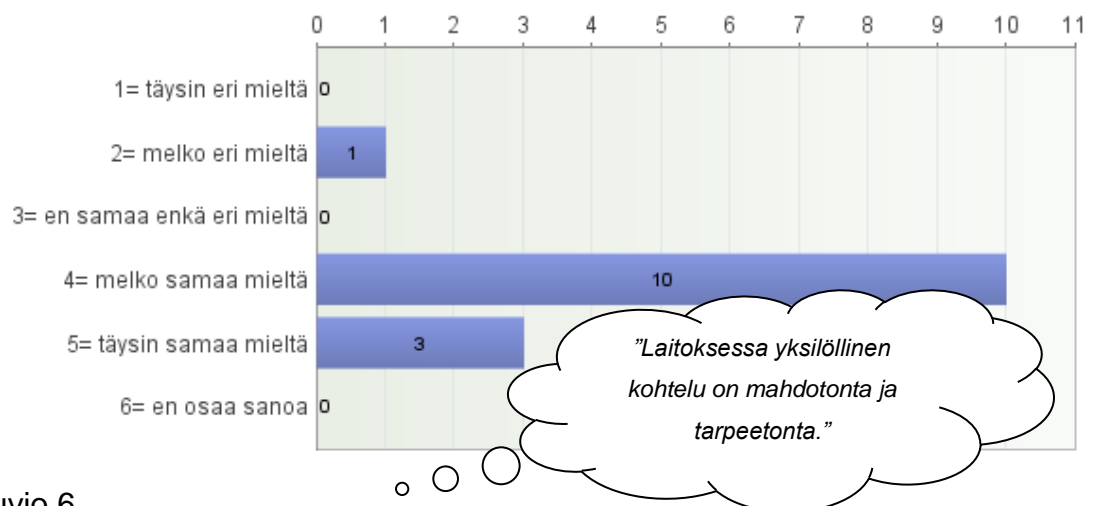
Kuvio 4.

Kysymyksessä 6 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani inhimillisesti? (N=14). Vastaajista 8 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 4 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä ja 2 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,14 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Kysymykseen 6 vastaajat eivät antaneet sanallista tarkennusta. (Kuvio 5.)

Kuvio 5.

Kysymyksessä 7 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani yksilöllisesti? (N=14). Vastaajista 10 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä ja 1 vastaaja oli melko eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,07 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 1 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaaja koki laitoksessa yksilöllisen kohtelun olevan mahdotonta ja tarpeetonta. (Kuvio 6.)

Kuvio 6.

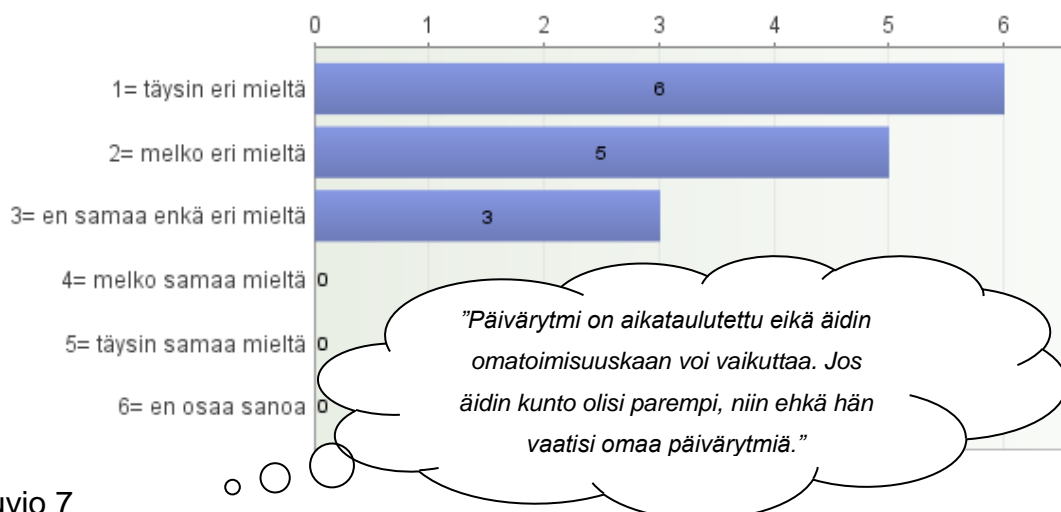
Kysymykset 5-7 liittyivät henkilökunnan kohteluun ikääntyviä asukkaita kohtaan, johon omaiset kokivat olevansa pääosin tyytyväisiä, vaikka kokemus henkilökunnan ajanpuutteesta ja riittämättömyydestä tuli esiin useissa vastauksissa. Henkilökunnan kohteluun liittyviä kysymyksiä tarkastellessa korrelaatioista eli

riippuvuuksista voitiin päätellä, että henkilökunnan kohtelu oli yhteyksissä kodikkaaseen asuinhuoneeseen, elämän turvallisuuden ja arvokkuuden kokemiseen. Tästä osa-alueesta ei selkeitä kehittämiskohteita noussut esiin, koska henkilökunnan kohteluun oltiin pääosin tyytyväisiä. Kysymysten korrelaatiot kuitenkin osoittavat kodikkaan asuinhuoneen ja henkilökunnan kohtelun välisen yhteyden.

5.4 Osallisuus, toimijuus ja vaikutusmahdollisuudet

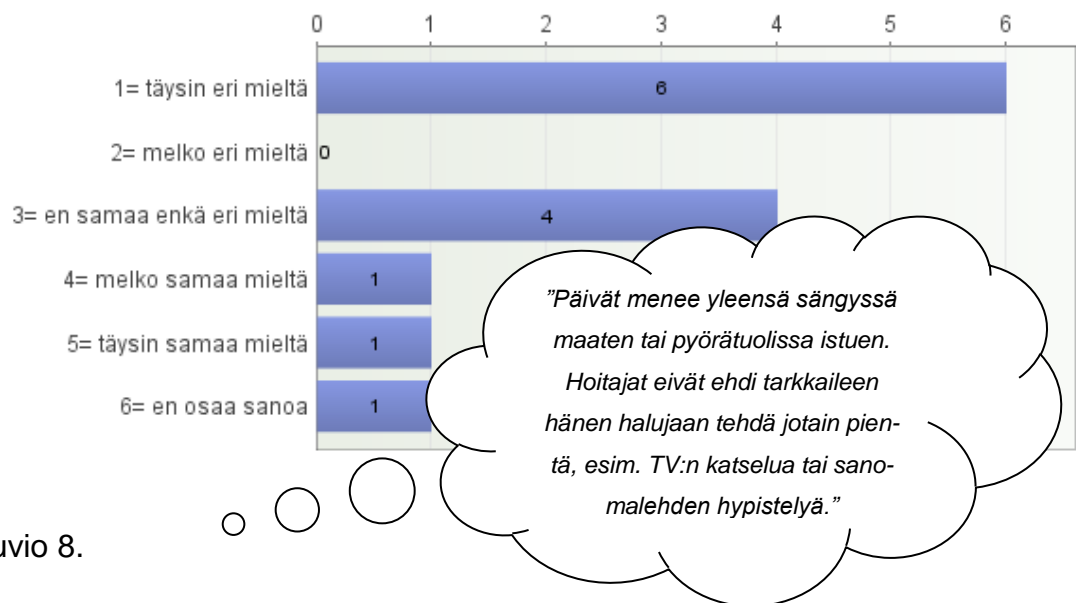
Kysymyksessä 8 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni pystyy vaikuttamaan päivärytmiinsä itse? (ruokailu, nukkuminen, pukeminen, peseytyminen) (N=14). Vastaajista 6 vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 5 vastaajaa olivat melko eri mieltä ja 3 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 1,79 eli keskimäärin vastaajat olivat melko eri mieltä. Vastaajista 10 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat päivärytmin määrittävän hoitajien päivärytmin ja laitoksen aikataulujen mukaisesti. (Kuvio 7.)

Kuvio 7

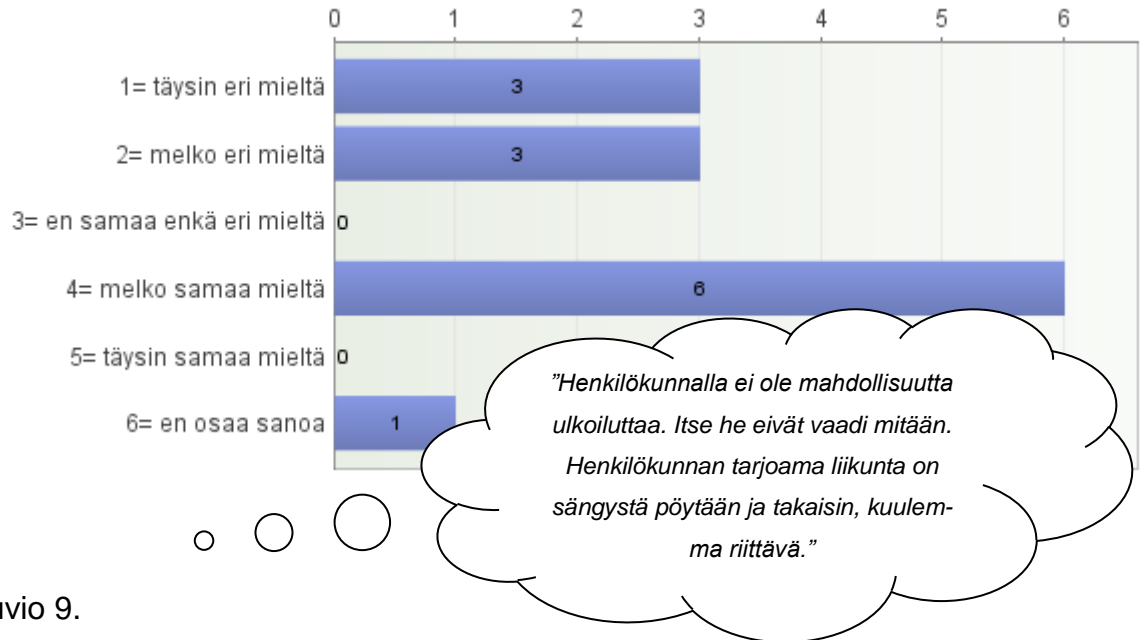
Kysymyksessä 9 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaisellani on halutessaan mielekästä tekemistä asumispalveluyksikössä (Emmintupa/ Einontupa/ Aatuntupa)? (N=13). Vastaajista 6 vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 4 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 1 vastaaja oli melko samaa mieltä, 1 vas-

taaja oli täysin samaa mieltä ja 1 vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 2,25 eli keskimäärin vastaajat olivat melko eri mieltä. Vastaajista 7 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat mahdollisuudet mielekkäseen tekemiseen olemattomina ja hoitajien ajan riittämättömänä mahdollistamaan mielekkään tekemisen. He kokivat myös ikääntyvien olevan kykenemättömiä ilmaisemaan omia halujaan. (Kuvio 8.)

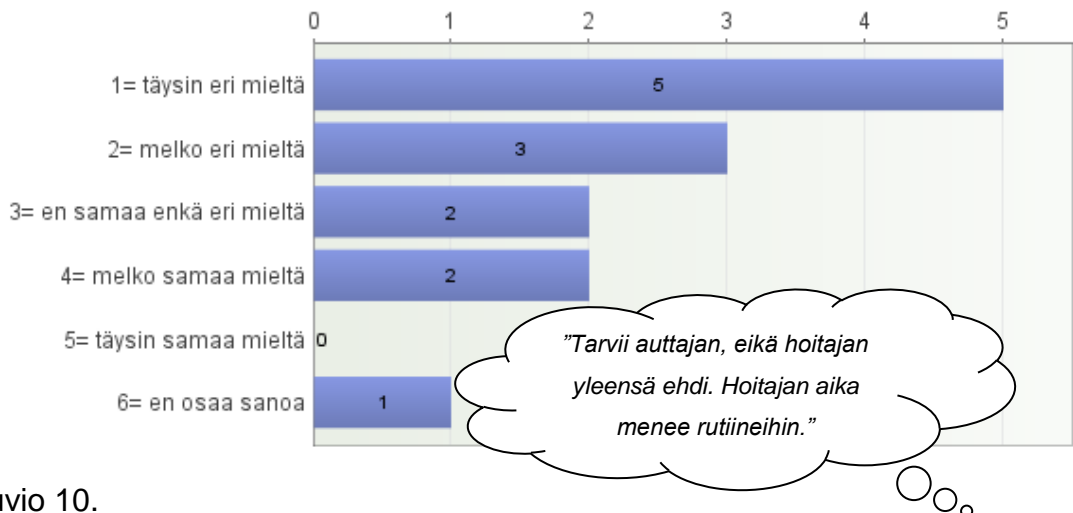
Kuvio 8.

Kysymyksessä 10 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan (Emmintuvassa/ Einontuvassa/ Aatuntuvasa)? (N=13). Vastaajista 6 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat melko eri mieltä, eli 3 vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 1 vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 2,75 eli keskimäärin vastaajat eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä. Vastaajista 7 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat, ettei henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta ja aikaa avustaa liikunnassa. (Kuvio 9.)

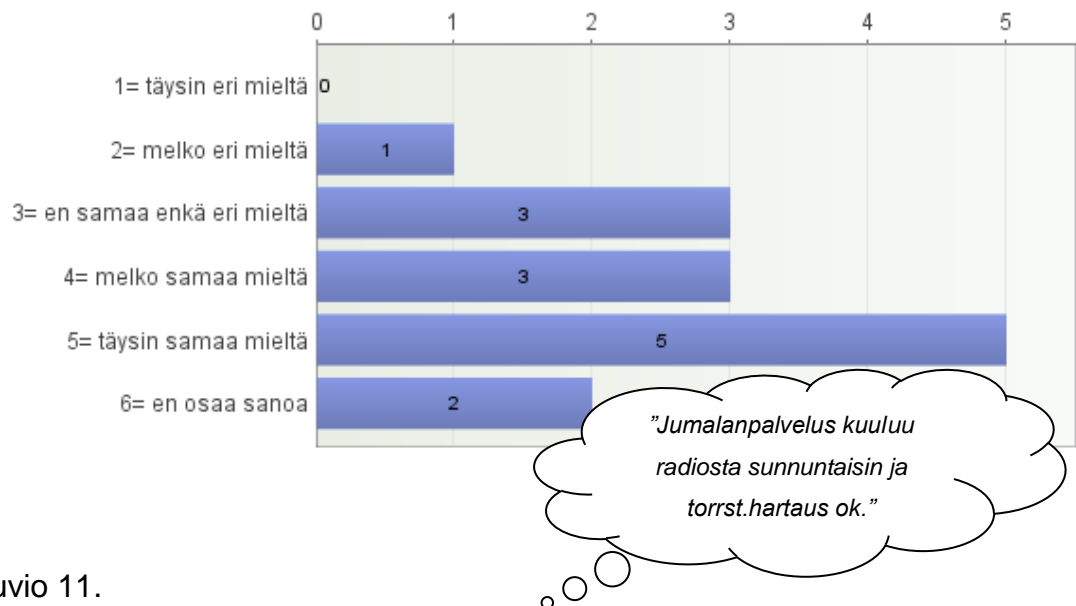
Kuvio 9.

Kysymyksessä 11 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun (Emmintuvassa/ Einontuvassa/ Aatuntuvasassa)? (N=13). Vastaajista 5 vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 3 vastaajaa olivat melko eri mieltä, 2 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 2 vastaajaa olivat melko samaa mieltä ja 1 vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 2,08 eli keskimäärin vastaajat olivat melko eri mieltä. Vastaajista 7 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat omaisten mahdollistavan ulkoilun, koska hoitajat eivät ehdi. (Kuvio 10.)

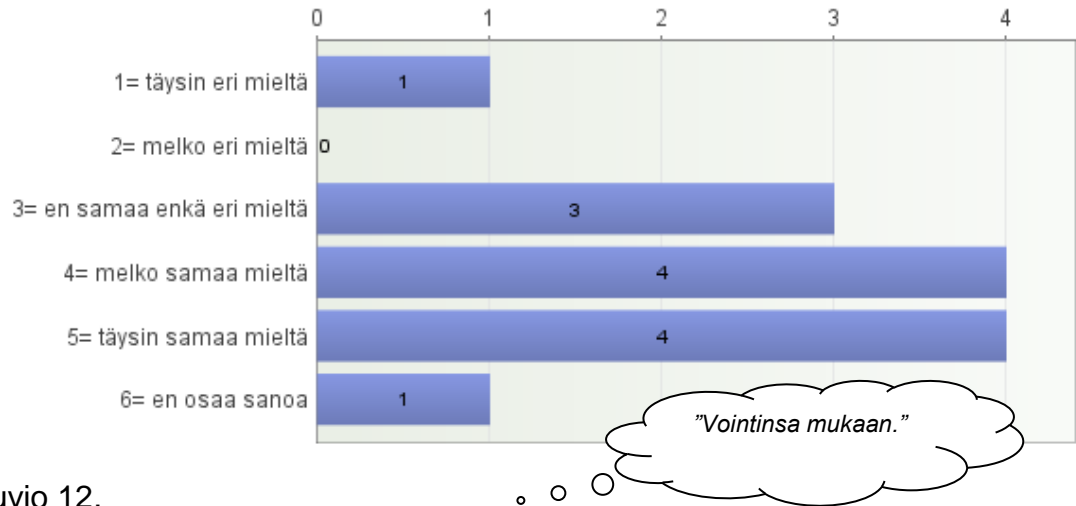
Kuvio 10.

Kysymyksessä 12 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus osallistua oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan? (N=14). Vastaajista 5 vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 3 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 2 vastaajaa eivät osanneet sanoa ja 1 vastaaja oli melko eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 3 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat mahdollisuudet hengelliseen toimintaan vähäisinä. (Kuvio 11.)

Kuvio 11.

Kysymyksessä 13 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ihmissuhteiden ylläpitoon? (N=13). Vastaajista 4 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, eli 3 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 1 vastaaja oli täysin eri mieltä ja 1 vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 3,83 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 3 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat mahdollisuudet ihmissuhteiden ylläpitoon ikäänntyneen voinnin mukaisesti ja Ihmissuhteiden ylläpitoon tarvitaan toisen ihmisen apua. (Kuvio 12.)

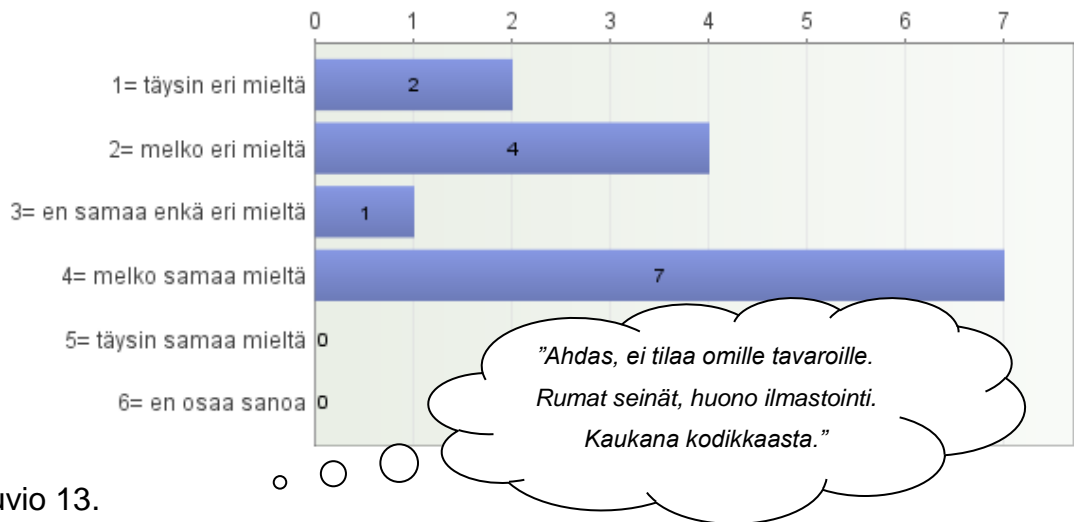

Kuvio 12.

Kysymykset 5-13 liittyivät ikääntyneen omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Tuloksista voidaan päätellä, että omaiset kokevat ikääntyneiden vaikutusmahdollisuudet päiväryhtiinsä ja osallistumismahdollisuudet mielekkääseen toimintaan ja ulkoiluun vähäisinä. Sen sijaan puolet koki ikääntyneillä olevan mahdollisuus liikuntaan ja pääosin koettiin ikääntyneillä olevan mahdollisuus oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan ja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Kysymysten välisistä korrelaatioista pystyi päättämään mielekkään tekemiseen olevan yhteydessä liikunnan ja ulkoilun mahdollisuuksiin ja elämän merkityksellisyyden kokemiseen. Kysymysten välinen korrelaatio löytyi ulkoilu mahdollisuuksien ja henkilökunnan tietämyksellä elämänhistoriasta. Mielenkiintoista oli, ettei elämänhistorialla ollut yhteyttä liikunnan ja mielekkään tekemisen mahdollisuuksiin. Sen sijaan korrelaatio löytyi henkilökunnan elämänhistorian tietämyksen ja mahdollisuuden osallistua hengelliseen toimintaan välillä, mikä oli odotettavissa. Esiin nousi kehittämiskohteita, kuten ikääntyneiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen sekä arjen toiminnan sisällön monipuolistaminen.

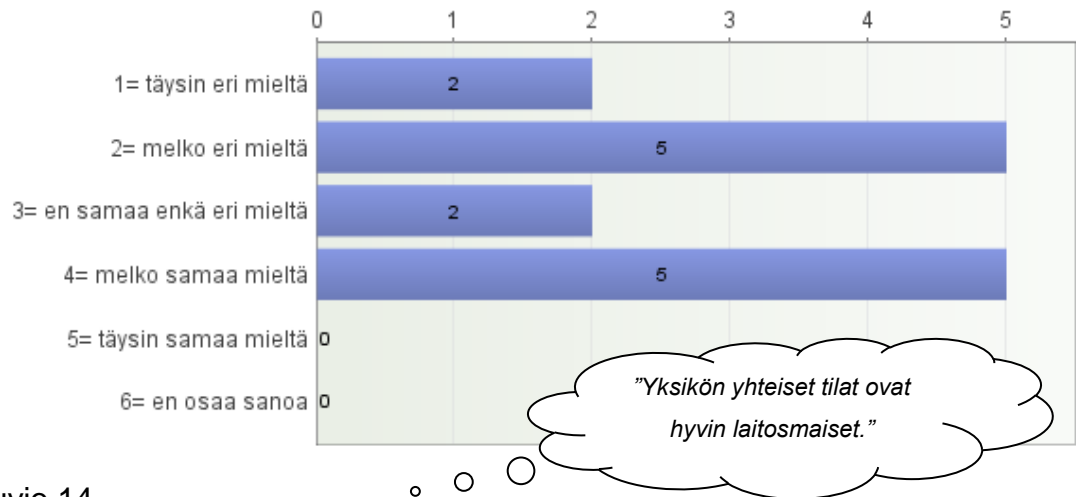
5.5 Yksilöllisyys, kodikkuus ja elämänhistoria

Kysymyksessä 14 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas? (N=14). Vastaajista 7 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 4 vastaajaa olivat melko eri mieltä, 2 vastaajaa olivat täysin eri mieltä, 1 vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 2,93 eli keskimäärin vastaajat eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä. Vastaajista 7 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat asuinhuoneet huonosti ilmastoiduiksi, ahtaiksi, laitosmaisiksi ja huonokuntoisiksi. (Kuvio 13.)

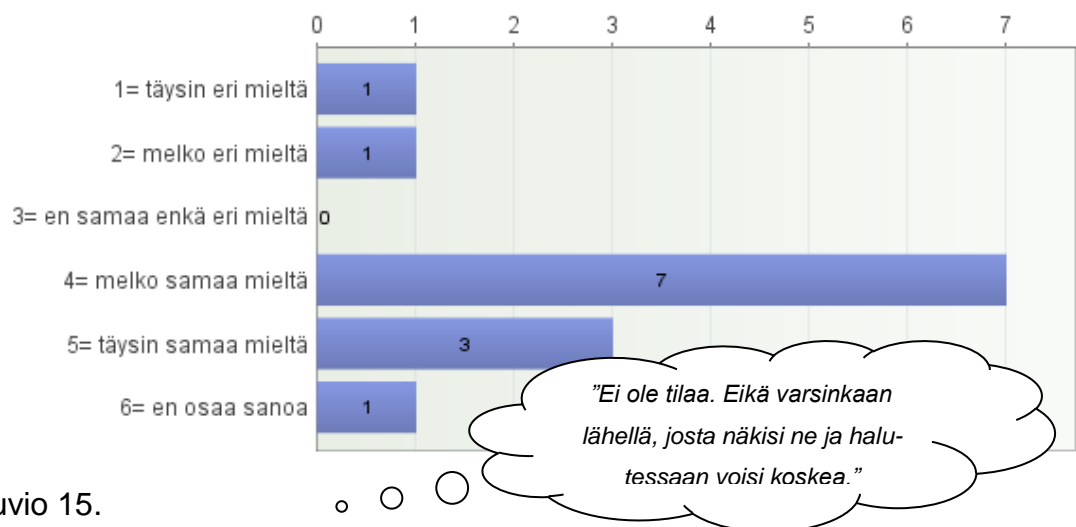
Kuvio 13.

Kysymyksessä 15 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että asumispalveluyksikön (Emmintuvan/ Einontuvan/ Aatuntuvan) yhteiset tilat ovat kodikkaat? (N=14). Vastaajista 5 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 5 vastaajaa olivat melko eri mieltä, 2 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä ja 2 vastaajaa olivat täysin eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 2,71 eli keskimäärin vastaajat eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä. Vastaajista 7 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat yhteisissä tiloissa parantamisen varaa väreissä, kodikkuudessa, ankeudessa ja laitosmaisuuudessa. (Kuvio 14.)

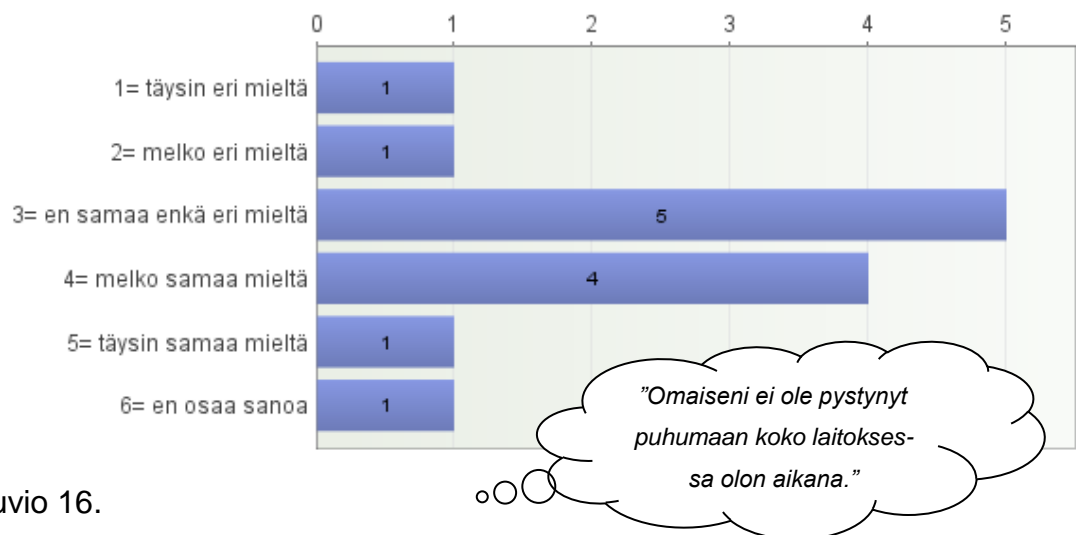
Kuvio 14.

Kysymyksessä 16 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaisellani on huoneessaan riittävästi henkilökohtaisia tavaroita/esineitä? (valokuvia, tauluja, ikääntyneelle itselleen merkityksellisiä tavaroita/esineitä) (N=13). Vastaajista eli 7 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 3 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 1 vastaaja oli melko eri mieltä ja 1 vastaaja oli täysin eri mieltä ja 1 vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 3,83 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 6 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat tilat liian ahtaana omille tavaroille sekä omaisten aktiivisuuden vaikuttavan riittävään tavaroiden määrään. (Kuvio 15.)

Kuvio 15.

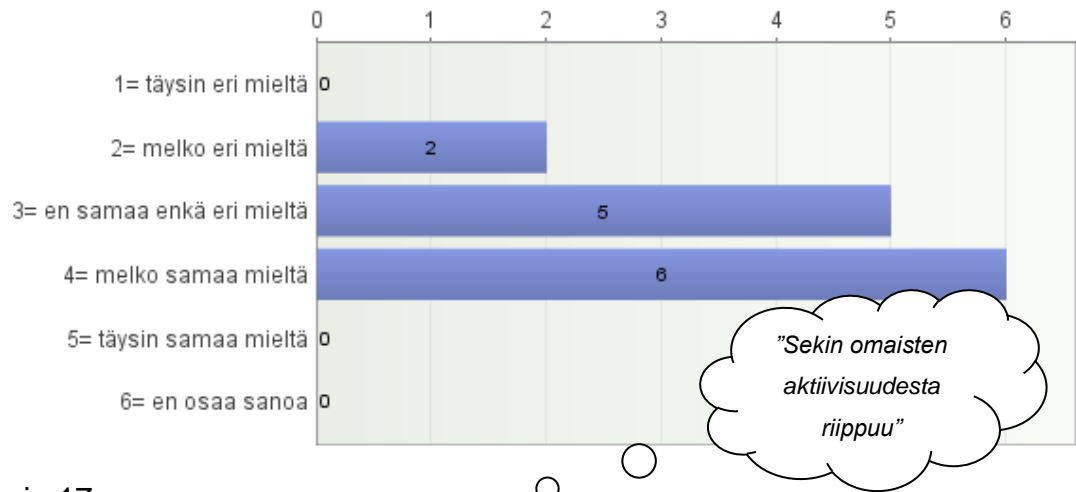
Kysymyksessä 17 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta? (N=13). Vastaajista 5 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 4 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 1 vastaaja oli täysin samaa mieltä, 1 vastaaja oli melko eri mieltä, 1 vastaaja oli täysin eri mieltä ja 1 vastaaja ei osannut sanoa. Vastausten keskiarvo oli 3,25 eli keskimäärin vastaajat eivät olleet samaa eivätkä ei mieltä. Vastaajista 2 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat henkilökunnan tiedon ikääntyneiden elämänhistoriasta olevan riittämätöntä. Yhdeksi syyksi mainittiin tiedon olevan riittämätöntä, jos ikääntynyt ei kykene itse kertomaan. (Kuvio 16.)

Kuvio 16.

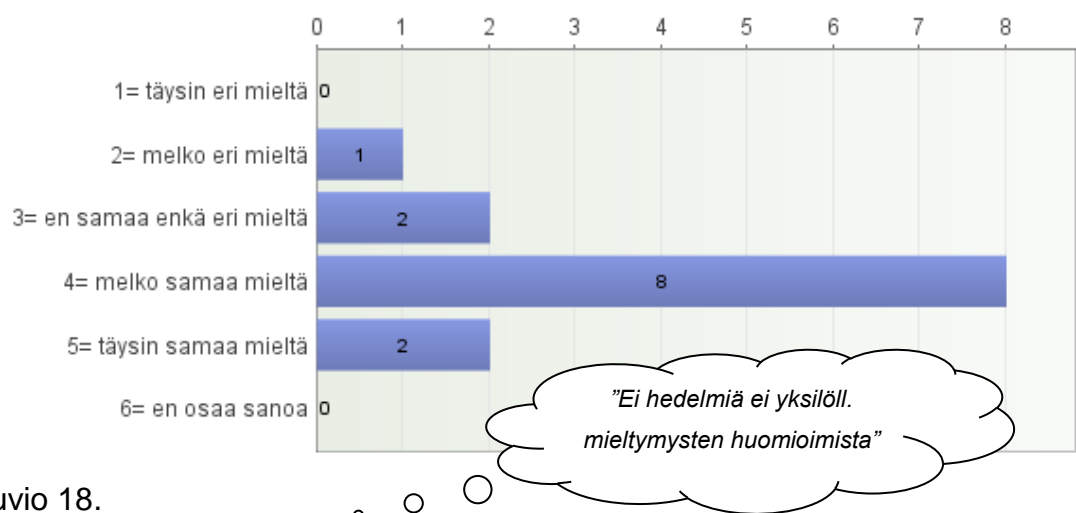
Kysymyksessä 18 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni saa riittävästi yksilöllisiä palveluita? (N=13). Vastaajista 6 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 5 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä, 2 vastaajaa olivat melko eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 3,31 eli keskimäärin vastaajat eivät olleet samaa eivätkä ei mieltä. Vastaajista 3 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat laitoshoidossa hoitajien ajan olevan riittämätön yksilöllisiin palveluihin. (Kuvio 17.)

Kuvio 17.

Kysymyksessä 19 esitettiin seuraavan väittämän: Koen, että omaiseni ravitseminen on riittävää? (N=13). Vastaajista 8 vastaajaa olivat melko samaa mieltä, 2 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä, 2 vastaajaa eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä ja 1 vastaaja oli melko eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 3,85 eli keskimäärin vastaajat olivat melko samaa mieltä. Vastaajista 2 tarkensi vastaustaan sanallisesti. Vastaajat kokivat kaipaavansa enemmän hedelmiä, vaihtelua ja yksilöllistä huomioimista ravitsemukseen. (Kuvio 18.)

Kuvio 18.

Kysymyksessä 20 esitettiin seuraavan väittämän: Omaisellani on hoitotahto tai elämänlaatutestamentti? Kysymykseen vastasi 13 henkilöä. Vastaaajista 9 vastaajaa vastasivat kysymykseen, ettei omaisella ollut hoitotahtoa tai elämänlaatutestamenttia, 2 vastaajaa vastasivat, että omaisella on hoitotahto tai elämänlaatutestamentti ja 2 vastaajaa eivät tieneet onko omaisella hoitotahto tai elämänlaatutestamentti? (Kuvio 19.)

Kuvio 19.

Kysymykset 14–20 liittyivät kodikkuuden kokemiseen, ikääntyneiden elämänsis-toriaan, ravitsemukseen ja yksilöllisyyteen. Kodikkuuden kokemus omaisissa jakoi mielipiteitä, enemmistö omaisista ei kokenut asuinhuoneita tai yleisiä tiloja kodikkaaksi. Tulosten perusteella voidaan päätellä kehittämistarpeita olevan fyysisten tilojen osalta. Omaiset toivoivat muun muassa enemmän värejä sekä väljempiä tiloja. Merkittäviä korrelaatioita tarkasteltaessa kodikkaalla asuinhuoneella oli yhteyttä henkilökunnan kunnioittavan kohteluun sekä mahdollisuuteen ylläpitää ihmissuhteita. Hieman yli kolmasosa omaisista koki henkilökunnalla olevan riittävästi tietoa ikääntyneen elämänsis-toriasta. Tulosten perusteella hoi-totahtoa tai elämänlaatutestamenttia ei ollut suurimmalla osalla ikääntyneistä. Tulosten perusteella tiedon puutteeseen oli ikääntyneen vaikeus itse tuoda esiin omaa elämänsis-toriaansa. Suurin osa omaisista koki henkilökohtaisia tavaroita ja esineitä olevan riittävästi, tämä koettiin olevan riippuvainen omaisten aktiivi-suudesta kuten myös yksilöllisten palveluiden saanti. Ravitsemukseen oltiin pääosin tyytyväisiä, mutta hedelmiä ja yksilöllistä huomioimista kaivattiin enemmän. Tulosten perusteella esiin nousi omaisten merkitys elämänsis-torian esille tuomisessa, se on yksi kehittämiskohde. Myös kysymysten väliset merkit-tävät korrelaatiot tukevat omaisten merkitystä ikääntyneen yksilölliseen kohte-

luun. Henkilökunnan tieto elämänhistoriasta oli yhteydessä yksilöllisten palvelujen saantiin.

5.6 Toimijoiden välinen yhteistyö

Avoimia kysymyksiä oli neljä. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin: Millä tavalla osallistutte/haluaisitte osallistua omaisenne arkeen? Kysymykseen vastasi 10 omaista. Kysymykseen muodostui kaksi pääkategoriaa, jotka olivat; Omaiset osallistuvat vierailemalla laitoksessa, auttamalla ikääntyneitä ja mahdollistavat asukkaan käynnit laitoksen ulkopuolelle. Osallistumismahdollisuudet koettiin vähäisinä. Useimmat omaiset vierailivat asumispalveluyksikössä viikoittain, osa jopa päivittäin. Omaiset, jotka eivät pystyneet osallistumaan asumispalveluyksikön arkeen, kokivat oman työn ja pitkät välimatkat esteenä osallistumiselle. Kukaan ei tuonut esille, millä tavalla haluaisi osallistua ikääntyneiden arkeen, vaan kaikki kuvailivat miten tällä hetkellä osallistuvat.

”Käyn kerran viikossa hänen luonaan. Ulkoilutan mahdollisimman paljon. Kesäisin hän käy taksilla kerran viikossa äidin tykönä mökillä ja talvella heidän yhteisessä rivitalo kaksiossa olemassa muutaman tunnin.”

”Osallistuminen arkeen hankalaa pitkän välimatkan vuoksi.”

Toisessa avoimessa kysymyksessä kysyttiin: Millaisia tulevaisuuden toiveita teillä on omaisenne asumiseen/hoitoon/arkeen liittyvissä asioissa? Kysymykseen vastasi 13 omaista. Kysymykseen muodostui yksi pääkategoria, joka oli; Toivotaan uusia parempia ja värikkäämpiä tiloja sekä hoitajien läsnäoloa ja yksilöllistä huomioimista. Omaisten vastauksista kuvastui selvästi odotus uusista tiloista, jotka ovat rakenteella. Omaiset toivoivat hoitajille olevan enemmän aikaa ikääntyneille, jotta he voisivat huomioida paremmin yksilöllisiä tarpeita ja olla enemmän läsnä.

”Ulkoilua lisää ja nukkumaan menoaika myöhemmin. 19.30 aika aikaisin. Ei nää 10 uutisia.”

”Minulla eikä varmaan isälläkään ole mitään sitä vastaan että hän asuu kahdenhengen huoneessa kunhan se huone ois vähän isompi. Hoito tilanteissa ois mahdollista eristää tila sermillä tai verholla.”

Kolmannessa avoimessa kysymyksessä kysyttiin: Millaisia maksullisia palveluita olisitte valmis hankkimaan omaisellenne yksityisiltä yrittäjiltä ja järjestöiltä? Kysymykseen vastasi 7 omaista. Kysymykseen muodostui yksi pääkategoria, joka oli; Omaiset ovat valmiita hankkimaan yksilöllisiä hoitopalveluita sekä elämänlaatua parantavia palveluita. He olivat valmiita hankkimaan perinteisiä palveluita, kuten jalkahoitoa, hiustenleikkuuta, fysioterapiaa ja ulkoilutusta, mutta esille nousi myös seuranpito, teatteri esitykset ja lasten esitykset.

”Fysioterapia, jalkahoito, jotain visuaalista teatteria huonokuuloisille. Lasten esityksiä.”

”Ulkoilutusta ja seuran pitoa.”

Neljännessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin: Muuta, mitä ei kyselyssä tullut esille? Kysymyksen vastasi yksi omainen. Kysymykseen muodostui yksi pääkategoria, joka oli; Toivotaan parempaa tiedonkulkua omaisten ja hoitoyksikön välillä.

”Toivoisin enemmän viestejä lähetettävän pitkällä asuville omaisille. Välillä on tiedonkulku tökkinyt.”

Tuloksissa omaiset toivat esiin millä tavalla tällä hetkellä osallistuvat ikääntyvän arkeen, mutta eivät tuoneet esiin miten haluaisivat osallistua. Tulevaisuuden toiveissa nousi selkeästi esiin odotus uusista tiloista sekä toive hoitajan läsnäolosta ja yksilöllisestä huomioimisesta. Omaiset itse olivat valmiita hankkimaan yksilöllisiä sekä elämänlaatua parantavia palveluita. Omaisten toiveena oli myös parempi tiedonkulku omaisten ja hoitoyksikön välillä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa omaisten kokemuksia asumispalveluiden sosiokulttuurisesta nykytilasta ja nostaa kehittämistarpeita esiin. Tavoitteena oli saada tietoa lin kunnan tehostetun asumispalveluyksikön nykytilasta. Toisena, mutta vähintäänkin yhtä tärkeänä tavoitteena oli löytää kehittämistarpeet, jotta asumispalveluyksikön kehittäminen voi lähteä yksikön tarpeista. Kävimme tammikuussa 2015 esittämässä lin kunnan tehostetussa asumispalveluyksikössä opinnäytetyönä toteutetun kyselyn tulokset. Mietimme yhdessä, mitä heidän yksikössään lähdetään kehittämään tulosten pohjalta. Onnistuimme löytämään kehittämistarpeita, joita on yksikössä jo lähdetty kehittämään.

Omaiset kokivat hoitajien ja asukkaiden välisen vuorovaikutuksen sekä henkilökunnan kohtelun asukkaita kohtaan hyvänä. Heidän kokemuksensa mukaan asukkaat pystyvät kokemaan elämänsä turvalliseksi sekä saavat inhimillistä ja yksilöllistä kohtelua hoitajilta. Näillä asioilla pystytään vaikuttamaan asukkaiden elämän merkityksellisyyteen ja arvokkuuden tunteeseen. Edellä mainitut asiat toteutuvat vanhuspalvelulain edellyttämällä tavalla. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012.)

Asukkaiden elämänhistorian tunteminen auttaa hoitajia kohtaamaan asukkaat yksilöllisemmin. Pääsääntöisesti omaiset kokivat henkilökunnalla olevan riittävästi tietoa elämänhistoriasta ja asukkailla olevan henkilökohtaisia tavaroita riittävästi, mutta kodikkuus koettiin puutteellisena. Teorian ja tutkimusten mukaan henkilökohtaisilla tavaroilla ja huoneen kodikkuudella voidaan tuoda esille asukkaan omaa elämänhistoriaa ja persoonallisuutta. Tämä tukee myös ikääntyneen omaa identiteettiä ja hyvinvointia. Tutkimukset ja teoria tukevat käsitystä elinympäristön vaikutuksesta ikääntyneiden hyvinvointiin ja tätä voidaan tukea tuomalla tuttu ja turvallinen elinympäristö ikääntyneiden ulottuville. (Kurki 2007, 92–107; Rappe 2005; Räsänen 2011.)

Omaisten kokemusten mukaan lin kunnan tehostetun asumispalvelu yksikön päivärytmi määräytyy täysin laitoksen aikataulun mukaan. Asukkailla ei ole omaisten kokemusten mukaan mahdollisuutta vaikuttaa päivärytmiinsä itse, eikä asukkaiden toiveita päivärytmin suhteen pystytä huomioimaan. Asukkaiden osallisuus ja toimijuus omaan arkeensa jää omaisten kokemusten mukaan vähäiseksi. He ovat toiminnan kohteina, mutta heidän oma toimijuus arjessa jää vähäiseksi. Heidän omien voimavarojen hyödyntäminen on vähäistä. Vanhuspalvelulain ja STM:n laatusuosituksen mukaan ikääntyneiden osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet tulee huomioida. Toisaalta ikääntyneiden ravitsemuksesta on tarkat suositukset, joita asumispalveluiden täytyy noudattaa ja näiden suositusten noudattaminen määrittää pitkälti päivärytmin. Tämä tuli esille myös tulosten esittelytilaisuudessa. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012; Sosiaali- ja terveystalvveluministeriön laatusuositus 2013; Ylä- Outinen 2012.)

Kyselyn mukaan omaiset kokivat ikääntyvillä olevan mahdollisuus ihmissuhteiden ylläpitoon ja uskonnolliseen toimintaan, mutta tekemiseen liittyvissä asioissa koettiin mahdollisuudet vähäisiksi. Useat omaiset toivat esille mahdollisuudet liikuntaan, ulkoiluun ja mielekkääseen tekemiseen vähäisinä. Näillä on kuitenkin tutkimusten mukaan merkitystä sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Heidän kokemuksensa mukaan hoitajilla ei ole mahdollisuutta ulkoiluttaa asukkaita, vaan se on omaisten tai jonkun muun ulkopuolisen tahon tehtävä. Tällä hetkellä yhteisöllisyys ja eri toimijoiden välinen yhteistyö on vähäistä. Nykytilanne ei vastaa STM:n laatusuosituksen ja vanhuspalvelulain vaatimuksia mahdollisuudesta osallistua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään mielekkääseen ja sosiaalista toimintakykyä ylläpitävään toimintaan. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012; Sosiaali- ja terveystalvveluministeriön laatusuositus 2013; Ylä- Outinen 2012.)

Selkeimpänä kehittämistarpeena kyselystä nousee esille asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Heillä tulisi olla enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan päivärytmiinsä ja arjen sisältöön. Samalla asukkaiden yksilöllisiä toiveita päivärytmin suhteen voisi huomioida nykyistä enemmän. Yhteisöllisyyden lisääminen tukisi asukkaiden omaa toimijuutta ja osallisuutta, nämä puolestaan lisäävät tunnetta omasta tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä. Nämä vastaavat myös SenioriKaste- hankkeen tavoitteeseen mahdollisuudesta vahvistaa ikääntyneen osallisuutta. Tutkimusten mukaan sosiaalisilla suhteilla ja yhteisöllisyydellä on terveydelle merkittäviä vaikutuksia. (Holt-Lunstad, Smith & Layton 2010; Hyyppä, 2005; Hyyppä 2002; SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

Kehittämiskohteina nousivat esiin myös mielekkään tekemisen, liikunnan ja ulkoilun lisääminen sekä asukkaiden omien voimavarojen hyödyntäminen. Mielekkään tekemisen lisäämiseksi voisi hyödyntää nykyistä enemmän yhteistyötä kolmannen sektorin ja omaisten kanssa. Ikääntyneille kosketus luontoon on tärkeää, tätä näkemystä tukevat myös tutkimukset. Ikääntyneillä tulisi olla mahdollisuus päästä luontoon ja heille tuttuun elinympäristöön. Mikäli se ei ole mahdollista pitäisi miettiä, miten luonto ja heidän elämänsä historian kuuluva elinympäristö voidaan tuoda heidän luokseen. Tätä onkin jo Oulunkaaren kuntayhtymässä kehitetty. Nämä vastaavat SenioriKaste- hankkeen tavoitteisiin vahvistaa ikääntyneen osallisuutta ja sosiaalista turvallisuutta ikääntyneen omassa asuinympäristössä mm. sosiokulttuuristen toimintamallien ja eri toimijoiden välisen yhteistyön avulla, sekä kehittää yhdessä eri toimijoiden kanssa ikääntyvien käytössä olevat palvelutalot toiminta- ja elinympäristöiksi, jotka mahdollistavat mielekkään ja monipuolisen toiminnan. (Rappe 2005; SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

Omaisten kokemuksen mukaan henkilökohtaisia tavaroita on riittävästi, mutta kehittämisen näkökulmasta henkilökunta voisi hyödyntää niitä elämänsä historian tuntemisessa nykyistä enemmän. Hoitotahdon tai elämänlaatutestamentin ole-

massaolo tukisi myös edellä mainittuja asioita. Kyselyn mukaan vain muutamalla oli hoitotahto tai elämänlaatutestamentti. Myös tilojen osalta kehittämistarpeita nousi esille. Tällä hetkellä yksikkö odottaa uusien tilojen valmistumista, joten ei ole järkevää enää kehittää nykyisiä tiloja. Uusien tilojen suunnittelussa käytetään sisustussuunnittelijaa, joka huomioi kehittämiskohteet ja hyödyntää kyselyn tuloksia. SenioriKaste- hankkeen tavoitteena on vahvistaa henkilökunnan osaamista sosiokulttuurisesta hoiva- ja hoitotyöstä, tämän osaamisen avulla henkilökunta pystyy kehittämään edellä mainittuja asioita. (SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014–2016.)

SenioriKaste- hankkeen yhtenä tavoitteena on yhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä ja tätä kartoitimme avoimien kysymysten avulla. Yhteistyö omaisten ja asumispalveluyksikön välillä nousi esiin selvänä kehittämiskohteena. Asumispalveluyksikkö päätti lähteä kehittämään yhteistyötä lisäämällä tiedotusta ja tekemällä arjen toimintaa näkyvämmäksi omaisille, jotta omaiset saataisiin mukaan arjen toimintaan. Sen jälkeen he arvioivat mitkä asiat korjaantuvat kyseisillä toimenpiteillä ja mitkä kaipaavat edelleen kehittämistä. Henkilökunnan mukaan heillä tehtiin jo monia asioita, mitä omaiset toivat kyselyssä esiin, mutta omaisilla ei ollut riittävästi tietoa asioista. Kyselystä saatiin selville millaisia palveluita omaiset ovat valmiita ostamaan ikääntyville ja yhteistyötä kehitetään tulosten perusteella.

Ikääntyneiden sosiokulttuurisuudesta löytyi vähän tutkittua tietoa, joten uskomme opinnäytetyömme tulevan tarpeeseen. Opinnäytetyömme lähtökohdat ovat työelämän tarpeista lähtöisin. Opinnäytetyöllä on merkitystä alalle myös jatkossa. Kyselylomakkeiden avulla Oulunkaaren kuntayhtymässä luotiin nykytilakartoituksen toimintamalli, jonka avulla kuntayhtymä on selvittänyt jokaisen viiden kunnan asumispalveluyksikön nykytilan. Kyselyt toteutettiin asukkaille, omaisille ja henkilöstölle, vastaajia oli yhteensä lähes 250. Tulosten pohjalta kuntayhtymä on aloittanut kehitystyön yksikkökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Kyselyjen avulla mahdollistetaan ikääntyneiden arjen monipuolinen

kehittäminen, joka edistää ikääntyneiden toimintakyvyn tukemista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja toimijuutta.

Koko Oulunkaaren kuntayhtymän laajuisessa kyselyssä ulkoilu on noussut yhtenä selkeimpänä kehittämiskohteena, muita selkeitä kehittämiskohteita ovat olleet mahdollisuudet vaikuttaa, toimijuuden, osallisuuden sekä yhteisöllisyyden lisääminen. Oulunkaaren kuntayhtymä on tehnyt yhteistyötä kolmen muutosmuotoilijaopiskelijan kanssa, jotka ovat suunnitelleet asumispalveluyksiköihin tiloja, jotka mahdollistavat edellä mainittujen asioiden toteutumista. Suunnitelmassa on kolme teemaa, Taikapuutarha, Kyläkulttuuri ja Tarinatalo. Ensimmäinen taikapuutarha ja tarinatalo otetaan käyttöön maaliskuussa. Taikapuutarha ja tarinatalo on toteutettu asukkaiden, omaisten, henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistyönä. Media on ollut kiinnostunut aiheesta ja siitä on julkaistu useita artikkeleita (Liite 8). Oulunkaaren kuntayhtymässä on kirjoitettu mm. Iijokiseudussa 20.1.2015, Kalevassa 16.1.2015 sekä Pohjolan Sanomissa. Kyselyjen tuloksia hyödyntää myös ylempään AMK:n sairaanhoitaja opiskelija kuntouttavan asiakastyön kehittämiseen.

Jatkotutkimusaiheita ovat mm. kehitystyön vaikuttavuuden arviointi. Oulunkaaren kuntayhtymän tavoitteena on toteuttaa kyselyt kahden vuoden välein, jolloin vaikuttavuutta voidaan arvioida. Opinnäytetyössä on nostettu esiin kehittämiskohteita, joita voidaan lähteä tutkimaan tarkemmin. Esimerkiksi mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, liikuntaan ja ulkoiluun koettiin vähäisinä ja jatkossa voidaan tutkia, millaisia mahdollisuuksia kaivataan käytännön tasolla. Tutkimusta voisi jatkaa selvittämällä, mistä johtuu useiden kysymysten vastauksissa kaksihuippuinen jakauma.

Toteutetun kyselyn P-arvoissa eli kysymysten välisissä yhteyksissä löytyi mielenkiintoisia yhteyksiä, joita voidaan tutkia tarkemmin omana tutkimuksena. Esimerkiksi kysymys asuinhuoneen kodikkuudesta on yhteydessä kysymykseen

henkilökunnan kohtelusta ja jatkotutkimuksena voisi tutkia, saavatko kodikkaisissa huoneissa asuvat parempaa kohtelua vai onko asia päinvastoin?

Halusimme tehdä opinnäytetyön moniammatillisesti, eli geronomi- sosionomi yhteistyönä, jolloin saimme hyödynnettyä molempien ammattiryhmien osaamista. Haasteita tuli kuitenkin eteen kahden eri oppilaitoksen toimintatapojen yhteensovittamisessa. Jouduimme tekemään useita päätöksiä kumman oppilaitoksen toimintatapojen mukaan toimimme. Työelämän ja koulun toiveet ja aikataulut oli välillä haaste saada sovitettua yhteen. Myös omien aikataulujen yhteensovittaminen alkuvaiheessa oli haasteellista. Onneksi aloitimme opinnäytetyön tekemisen ajoissa, jolloin ei missään vaiheessa tullut kiirettä, vaan pysyimme tarvittaessa joustamaan aikatauluissa. Itse asiassa saimme opinnäytetyön valmiiksi aiottua aiemmin.

Aluksi olimme ajatelleet toteuttaa kyselyn omaisille, asukkaille ja henkilöstölle, mutta opettajat näkivät työn liian laajana. Jälkeenpäin voimme todeta, että se olisi ollut liian laaja. Koimme aiheen aika laajana ja asiat linkittyivät syvästi toisiinsa. Välillä jouduimme miettimään mikä on meidän työhön, mikä Oulunkaaren kuntayhtymään ja mikä hankkeeseen kuuluvaa asiaa. Rajaaminen oli välillä haastavaa.

Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa teoreettisen viitekehyksen kirjoittamisen koimme haasteelliseksi. Kyselylomake laadittiin työelämän tarpeita vastaavaksi ja teoreettisen viitekehyksen tulee tukea kyselylomaketta. Halusimme olla varmoja kyselylomakkeen lopullisesta sisällöstä, ennen kuin lähdimme kirjoittamaan teoreettista viitekehystä. Tällä halusimme välttää turhaa työtä. Laadimme kyselylomakkeen ensin ja vasta sen jälkeen kokosimme teoreettisen viitekehyksen lopulliseen muotoonsa. Koimme menettelytavat ja järjestyksen järkeväksi ja toimivaksi. Tiedonhaku oli haastavaa, koska ikääntyneiden sosiokulttuurisuudesta emme löytäneet paljon aiempia tutkimuksia. Ikääntyneitä koskevat tutkimukset painottuivat enemmän hoitoon ja hoivaan. Myös aineiston saaminen

kirjastosta oli välillä vaikeaa. Kirjoja piti varata ja niitä ei aina saatu, silloin kun opinnäytetyötä työstimme. Kirjojen laina-aikaa ei voinut useinkaan uusia, koska kirjat oli varattu seuraavalle. Teoreettinen tietoperusta olisi voinut olla perusteellisempi ja syvällisempi. Olisimme voineet pohtia myös johtopäätöksiä laajemmin, mutta aika oli rajallista ja se vain täytyi johonkin rajata.

Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut luultavasti helpompaa käyttää valmista kyselylomaketta. Lomakkeen laatiminen vei aikaa, mutta emme löytäneet tarkoitukseen sopivaa lomaketta. Kyseessä ei ollut perinteinen asiakastyytyväisyyskysely vaan haluttiin nimenomaan löytää todellisia kehittämiskohteita. Mielestämme kyselylomake oli onnistunut ja sen avulla saimme kerättyä tietoa mitä lähdimme etsimään. Myös toimeksiantaja koki kyselylomakkeen onnistuneeksi ja koki saaneensa tarvitsemansa tiedot.

Itse kyselyn totuttaminen sujui mielestämme hyvin. Keräsimme tietoa suljetuilla ja avoimilla kysymyksillä, joten jouduimme perehtymään ja käyttämään useampaa analysointimenetelmää. Tulosten analysointi oli yllättävän aikaa vievää. Toisaalta se vei enemmän aikaa, mutta koimme saavamme hyvää kokemusta useamman menetelmän käytöstä.

Tutkimuskysymyksiä oli kaksi, joita olemme joutuneet työn edetessä miettimään ja muokkaamaan useita kertoja. Onnistuimme kuitenkin saamaan vastaukset molempiin tutkimuskysymyksiin. Töitä opinnäytetyön eteen saimme tehdä, mutta koimme tekemisen antoisaksi ja mielekkääksi. Opinnäytetyö tehtiin työelämän tarpeisiin ja siitä oli todellista hyötyä myös ikääntyneille, joka oli yhtenä aihevalintamme lähtökohtana.

7 LÄHTEET

- Eloniemi-Sulkava, U. & Savikko, N. (toim.) 2011. MielenMuutos pitkäaikaishoidossa. Viitattu 5.2.2015.
http://www.vtkl.fi/document/1/1519/d505fb7/Mielenmuutos_Raportti_3_Indd.pdf
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hakonen, S. 2008 a. Ikäideat ikäkäytäntöjen työkaluiksi. Teoksessa A. Suomi & S. Hakonen (toim.) Kuluerastä voimavaraksi, sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Jyväskylä: PS- kustannus, 33–52.
- Hakonen, Sinikka 2008 b. Ikääntyvien voimavarat. Teoksessa A. Suomi & S. Hakonen (toim.) Kuluerastä voimavaraksi, sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Jyväskylä: PS- kustannus, 121–152.
- Hakonen, Sinikka 2008 c. Ennakoiva ja voimaannuttava elämäkäytäntö. Teoksessa A. Suomi & S. Hakonen (toim.) Kuluerastä voimavaraksi, sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Jyväskylä: PS- kustannus. 111.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Tammi.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B. & Layton, J. B. 2010. Social Relationships and Mortality Risk. A-Meta-analytic Review.
journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1000316
- Hyyppä, M. T. 2005. Me-hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyyppä, M. T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Julkunen, R. 2008. Ikä ideana ja tutkimuskohteena. Teoksessa A. Suomi & S. Hakonen (toim.) Kuluerastä voimavaraksi, sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Jyväskylä: PS- kustannus, 15–30.
- Jyrkämä, J. 2007. Toimijuus ja toimijatilanteet – aineksia ikääntymisen arjen tutkimiseen. Teoksessa M. Seppänen, A. Karisto & T. Kröger (toim.) Vanhuus ja sosiaalityö, sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä. Juva: Tekijät ja PS- kustannus, 195–217.
- Jyrkämä, J. 2012. Toimijuus ja terveyden edistäminen. Teoksessa A. Näslindh-Ylispangar (toim.) Vanhuksen terveyden, hyvinvoinnin ja hyvän elämän edistäminen. Helsinki: Edita, 143–152.

- Kankkunen, P. & Vehviläinen- Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3. painos. Helsinki: WSOYpro.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen- Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. 1. painos. Helsinki: WSOYpro.
- Kivelä, S-L. & Vaapio, S. 2011. Vanhana tänään. 1. painos. Helsinki: Suomen Senioriliike ry.
- Koskinen, S. 2007. Gerontologisen sosiaalityön muotoutuminen: kansainvälisiä ja kansallisia kehityslinjoja. Teoksessa M. Seppänen, A. Karisto & T. Kröger (toim.) Vanhuus ja sosiaalityö- Sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuiden välissä. Jyväskylä: PS- kustannus, 19–32.
- Kotiranta, T., Haaki, R. & Niemi, P. 2011. Sosiaalisuus ja sosiaalinen hyvinvointi. Teoksessa T. Kotiranta, R. Haaki & P. Niemi (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, 241–248.
- Kotiranta, T. & Virkki, T. 2011. Toimijuus ja sosiaalisen toiminnan teoria. Teoksessa T. Kotiranta, R. Haaki & P. Niemi (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, 113–132.
- Kurki, L. 2007. Innostava vanhuus. Helsinki: FINN LECTURA.
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013:11. Helsinki: Sosiaali- ja Terveysministeriön.
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. 28.12 2012/980.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733/.
- Mikkola, M. 2014. Ikäihmistien sosiaaliset ihmisoikeudet. Teoksessa A. Mäki-Petäjä-Leinonen & L. Nieminen (toim.) Vanhuus ja oikeus 2014. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus, 19–71.
- Nummenmaa, L. 2009. tilastolliset menetelmät. 1. painos. Keuruu: Tammi.
- Oulunkaaren kuntayhtymä 2014 a. Viitattu 5.6.2014.
<http://www.oulunkaari.com/sivu/fi/>
- Oulunkaaren kuntayhtymä 2014 b. Sosiaali- ja terveyspalveluiden suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2014–2017. Viitattu 5.6.2014.
www.oulunkaari.com/tiedostot/vanhuspalvelut/suunnitelma_ikaantyneen_v_aeston_tukemiseksi_2014-2017.pdf

- Oulunkaaren kuntayhtymä 2014 c. Oulunkaaren vanhuspalveluiden tiekartta vuoteen 2020. Viitattu 5.6.2014.
www.oulunkaari.com/tiedostot/vanhuspalvelut/vanhuspalveluiden_tiekartta_vuoteen_2020.pdf
- Palomäki, S-L. & Toikko T. 2007. Tekemisen ja kohtaamisen ristiriita vanhuustyössä. Teoksessa M. Seppänen, A. Karisto & T. Kröger (toim.) Vanhuus ja sosiaalityö, sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä. Juva: Tekijät ja PS- kustannus, 271-287.
- Rappe, E. 2005. The influence of a green environment and horticultural activities on the subjective well-being of the elderly living in long-term care. Helsinki: yliopistopaino. Väitöskirja.
- Räsänen, R. 2011. Ikääntyneiden asiakkaiden elämänlaatu ympärivuorokautisessa hoivassa sekä hoivan ja johtamisen laadun merkitys sille. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Väitöskirja.
- Saarenheimo, M. 2003. Merkityksellinen elämä. Teoksessa M. Marin & S. Hakonen (toim.) Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa. 2003. Jyväskylä: PS- kustannus, 44–56.
- Salonen, K. 2011. Sosiaalinen näkökulma vanhuudessa. Teoksessa T. Kotiranta, R. Haaki & P. Niemi (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, 152–168.
- SenioriKaste hankesuunnitelma 2014- 2016. Pohjois-Suomen Kaste-alueen vanhustyön kehittämishanke.
- SenioriKaste toimintasuunnitelma 2014- 2016. Oulunkaaren kuntayhtymä. hakupäivä 26.7.2014.
- Siltakoski H. 2011. Intoa arkeen: Sosiokulttuurinen innostaminen vanhusten palvelukotien toiminnon lähtökohtana Fregatissa. Kemi-Tornio ylempi AMK-tutkinto. Opinnäytetyö.
- Sosiaali- ja Terveysministeriö 2014. Asumispalvelut ja asunnon muutostyöt. Viitattu 22.1.2015.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/asumispalvelut
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012–2015 2012. sosiaali- ja terveysministeriö.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5197397&name=DLFE_18303.pdf

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2014. Viitattu 5.2.2015.

<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Tammi.

Ylä- Outinen, T. 2012. Ikäihmisten arki – Kotona asuvien ja palvelutaloon muuttaneiden ikäihmisten kertomuksia jokapäiväisestä elämästä. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. Väitöskirja.

8 LIITTEET

- Liite 1. Katsaus valmisteluasteen asioihin, vanhuspalveluiden palautejärjestelmän vuosisuunnitelma 2014- 2015, palvelutuotantolautakunta 4.6.2014
<http://www.oulunkaari.org/iinseutu/kokous/2014456-3-1.PDF>
- Liite 2. Palvelutuotantolautakunta Pöytäkirja 4.6.2014 Pykälä 46.
<http://www.oulunkaari.org/iinseutu/kokous/2014456-3.HTM>
- Liite 3. Kyselylomake
- Liite 4. Saatekirje
- Liite 5. Taulukko p-arvoista
- Liite 6. Sisällönanalyysi avoimiin kysymyksiin
- Liite 7. Sisällönanalyysi tarkentaviin kysymyksiin
- Liite 8. Lehti artikkelit

Liite 1.

Vanhuspalveluiden palautejärjestelmän vuosisuunnitelma 2014-2015

Yksikkö	Palautejärjestelmä	Kuvaus/huomiot/vastuhenkilöt
Tammijoulukuu jatkuva palaute kaikki kunnat	Asiakaspalautealaatitot toimintayksiköissä Internet sivut Omahoitopalautekanava Puhelinpalaute Sähköpostipalaute	Yksiköiden esimiehet Palvelujohtaja Palveluohjaajat Kuntoutusohjaaja
Tammikuu 2014 ->		
Tehostettu kotihoito Pudasjärvi	Paperinen kyselylomake	Tehostetun kotihoidon sairaanhoitajat kotihoiton palveluesimies
Toukokuu 2014		
Järjestöt, kolmas sektori, yhdistykset, yrittäjät	Paperinen kyselylomake Kuntien ja kuntayhtymän nettisivut Webropol-kysely	Yhteistyökysely/ Projektipäällikkö palvelujohtaja
Toukokuu 2014		
Päivätoiminta, kaikki kunnat	Paperinen kyselylomake Webropol-kysely	Asiakastytyväisyyskysely/ Päivätoiminnan ohjaajat projektipäällikkö
Marraskuu 2014		
Vanhusneuvostot	Webropol-kysely	Vanhuspalvelusuunnitelman toimeenpanon arviointikysely/ Projektipäällikkö palvelujohtaja
Syyskuu 2014		
Asumisyksiköt, vuorohoito li	Opiskelijat toteuttaa kyselyrunгон: Paperinen kyselylomake Webropol-kysely Webropol Instant Feedback – palautealaite	Asiakastytyväisyys/Omaisysteistyö ja henkilöstön oman yksikön kehittämistyön kysely/ Yksiköiden esimiehet Projektipäällikkö
Lokakuu2014- helmikuu 2015		
Asumisyksiköt, vuorohoito; Simo, Utajärvi, Pudasjärvi, Vaala	Paperinen kyselylomake Webropol-kysely Webropol Instant Feedback – palautealaite	Asiakastytyväisyys/Omaisysteistyö ja henkilöstön oman yksikön kehittämistyön kysely/ Yksiköiden esimiehet Projektipäällikkö
Syys-joulukuu 2014		
Hoivayksiköt, vuorohoito li, Pudasjärvi	Webropol Instant Feedback – palautealaite	Asiakastytyväisyys kysely Yksiköiden esimiehet

Liite 2.

Palvelutuotantolautakunta § 46 04.06.2014

Katsaus valmisteluasteen asioihin

Patultk § 46 4.6.2014

Palvelujohtajat informoivat palvelutuotantolautakuntaa valmistelussa olevista ja muista mahdollisista palvelutuotantoon vaikuttavista asioista. Samassa yhteydessä on mahdollisuus käydä keskustelua ko. katsauksen pohjalta ja evästä valmistelutyötä. Katsauksen aikana voidaan myös kuulla viranhaltijoita, ulkopuolisia asiantuntijoita ja muita sidosryhmiä.

* Vanhuspalveluiden palautejärjestelmän vuosisuunnitelma 2014 - 2015

Esitys (vpj):

Kuullaan mahdolliset tilannekatsaukset ja merkitään tiedoksi.

* Sosiaaliohjaaja Piritta Erkkilä esitteli perhe- ja terveystalviteiden nuorten aikuisten tukiohjausmallia

* Hoitotyön päällikkö Matti Vähäkuopus esitteli terveystalviteiden Elisa OrangeContact kontaktiohjausjärjestelmän toiminnoissa tehtyjä muutoksia.

Päätös: Kuultiin tilannekatsaukset ja merkittiin tiedoksi.

Liite 3.

Kysely asumispalveluyksikössä asuvien omaisille

Omaiseni asuu tehostetussa asumispalveluyksikössä Suvantolan alueella, Emmintuvassa, Einontuvassa tai Aatuntuvassa?

- Kyllä
 Ei

Koen, että omaiseni elämä on turvallista?

- 1= täysin eri mieltä
 2= melko eri mieltä
 3=en samaa enkä eri mieltä
 4= melko samaa mieltä
 5= täysin samaa mieltä
 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaiseni elämä on merkityksellistä?

- 1= täysin eri mieltä
 2= melko eri mieltä
 3= en samaa enkä eri mieltä
 4= melko samaa mieltä
 5= täysin samaa mieltä
 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaiseni elämä on arvokasta?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani kunnioittavasti?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani inhimillisesti?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani yksilöllisesti?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä(1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaiseni pystyy vaikuttamaan päiväryhtiinsä itse? (ruokailu, nukkuminen, pukeminen, peseytyminen)

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaisellani on halutessaan mielekästä tekemistä asumispalveluyksikössä (Emmintupa/ Einontupa/ Aatuntupa)?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä

- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan (Emmintuvassa/Einontuvassa/Aatuntuvassa)?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun (Emmintuvassa/ Einontuvassa/ Aatuntuvassa)?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus osallistua oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ihmissuhteiden ylläpitoon?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä

- 5= täysin samaa mieltä
 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että asumispalveluyksikön (Emmintuvan/ Einontuvan/ Aatuntuvan) yhteiset tilat ovat kodikkaat?

- 1= täysin eri mieltä
 2= melko eri mieltä
 3= en samaa enkä eri mieltä
 4= melko samaa mieltä
 5= täysin samaa mieltä
 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaisellani on huoneessaan riittävästi henkilökohtaisia tavaroita/esineitä? (valokuvia, tauluja, ikääntyneelle itselleen merkityksellisiä tavaroita/esineitä)

- 1= täysin eri mieltä
 2= melko eri mieltä
 3= en samaa enkä eri mieltä
 4= melko samaa mieltä
 5= täysin samaa mieltä
 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin eri mieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaiseni saa riittävästi yksilöllisiä palveluita?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin erimieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Koen, että omaiseni ravitseminen on riittävää?

- 1= täysin eri mieltä
- 2= melko eri mieltä
- 3= en samaa enkä eri mieltä
- 4= melko samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä
- 6= en osaa sanoa

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen täysin erimieltä (1) tai melko eri mieltä (2), niin perustelkaa miksi?

Omaisellani on hoitotahto tai elämänlaatutestamentti?

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

Avoimet kysymykset

Millä tavalla osallistutte/haluaisitte osallistua omaisenne arkeen?

Millaisia tulevaisuuden toiveita teillä on omaisenne asumiseen/hoitoon/arkeen liittyvissä asioissa?

Millaisia maksullisia palveluita olisitte valmis hankkimaan omaisellenne yksityisiltä yrittäjiltä ja järjestöiltä?

Muuta, mitä ei kyselyssä tullut esille?

Kiitos vastauksista!

Liite 4.

Oulunkaaren kuntayhtymä - Hyvinvointia ihmistä lähellä

vaihe: (08) 587 561 00 | kirjaamo@oulunkaari.com | www.oulunkaari.com

19.9.2014

HYVÄ OMAINEN!

Oulunkaaren kuntayhtymässä kehitetään vanhuspalveluita. Tehostetun asumispalvelun yksiköiden kehittämistyön tavoitteena on asiakkaiden arjen sisällön monipuolistaminen. Opiskelemme Lapin ammattikorkeakoulussa vanhustyön ja sosiaalialan koulutusohjelmissa geronomiksi ja sosionomiksi. Teemme opinnäytetyötä Oulunkaaren kuntayhtymässä ja tavoitteenamme on toteuttaa omaisten näkemyksiä kartoittava kysely Iin kunnan tehostetun asumispalvelun yksikössä. Kysely on myös osa laajempaa Oulunkaaren asiakas- ja kuntalaispalautteen kokonaisuutta.

Pyydämme Teitä kohteliaimmin osallistumaan tähän kyselyyn vastaamalla ohessa olevaan kyselylomakkeeseen. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtuu nimettömästi, jolloin vastaajan henkilöllisyys pysyy salassa. Voitte myös keskeyttää osallistumisen kyselyyn missä vaiheessa tahansa. Vastaaminen kyselylomakkeeseen tulkitaan suostumukseksi osallistua kyselyyn. Kyselylomakkeet postitetaan Oulunkaaren kuntayhtymän kautta.

Kyselyyn vastaamalla voitte vaikuttaa omaisenne asumispalveluyksikön kehittämistyöhön.

Palauttakaa lomake palautuskuoreessa, jonka postimaksu on maksettu. Toivomme, että vastaisitte kyselyyn 3.10.2014 mennessä.

Yhteistyöstä kiittäen

Jaana Jokela
Geronomi opiskelija
p. 040 731 8792

Hanna Impiö
Sosionomi opiskelija
p. 040 728 2401

Liite 5. 1(2)

Taulukosta näkyy kuinka hyvin eri kysymykset korreloivat kohdekysymyksen kanssa, eli kuinka riippuvaisia kysymykset ovat toisistaan.

Kohdekysymys	Kohdekysymyksen kanssa korreloivat kysymykset, eli P-arvo > 0,05	Tulkinta
Koen, että omaiseni elämä on turvallista?	Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani inhimillisesti?	Turvallisuuden tunteen kokeminen on yhteydessä henkilökunnan inhimilliseen kohteluun.
Koen, että omaiseni elämä on merkityksellistä?	Koen, että omaisellani on halutessaan mielekästä tekemistä asumispalveluyksikössä? Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan?	Merkityksellisen elämän kokeminen on yhteydessä mielekkääseen tekemiseen ja liikuntaan.
Koen, että omaiseni elämä on arvokasta?	Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani yksilöllisesti	Elämän arvokkuuden kokeminen on yhteydessä henkilökunnan yksilölliseen kohteluun.
Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani kunnioittavasti?	Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas?	Kokemus henkilökunnan kunnioittavasta kohtelusta on yhteydessä kodikkaaseen asuinhuoneeseen.
Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani inhimillisesti?	Koen, että omaiseni elämä on turvallista?	Kokemus henkilökunnan inhimillisestä kohtelusta on yhteydessä turvallisuuden kokemiseen.
Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani yksilöllisesti?	Koen, että omaiseni elämä on arvokasta?	henkilökunnan yksilöllinen kokeminen on yhteydessä elämän arvokkuuden kokemiseen.
Koen, että omaiseni pystyy vaikuttamaan päiväryhtiinsä itse?	Ei korreloivia kysymyksiä	
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen?	Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun? Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan? Koen, että omaiseni elämä on merkityksellistä?	Mielekäs tekeminen on yhteydessä liikunnan ja ulkoilun mahdollisuuteen, sekä elämän merkityksellisyyden kokemiseen.
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan?	Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun ? Koen, että omaiseni elämä on merkityksellistä? Koen, että omaisellani on halutessaan mielekästä tekemistä asumispalveluyksikössä)?	Liikunnan mahdollisuus on yhteydessä ulkoilun ja mielekkään tekemisen mahdollisuuteen sekä elämän merkityksellisyyden kokemiseen.

Liite 5. 2(2)

Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun?	Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan? Koen, että omaisellani on halutessaan mielekästä tekemistä asumispalveluyksikössä? Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta?	Ulkoilun mahdollisuus on yhteydessä liikunnan ja mielekkään tekemisen mahdollisuuteen ja henkilökunnan tietoon asukkaiden elämänhistoriasta.
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus osallistua oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan?	Koen, että omaiseni saa riittävästi yksilöllisiä palveluita? Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta?	Mahdollisuus uskonnolliseen toimintaan on yhteydessä henkilökunnan tietoon elämänhistoriasta ja yksilöllisiin palveluihin.
Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta?	Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas?	Henkilökunnan tieto elämänhistoriasta on yhteydessä kodikkaaseen asuinhuoneeseen.
Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas?	Omaisellani on hoitotahto tai elämänlaatutestamentti? Koen, että henkilökunta kohtelee omaistani kunnioittavasti? Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ihmissuhteiden ylläpitoon?	kokemus kodikkaasta asuinhuoneesta on yhteydessä hoitotahtoon tai elämänlaatutestamenttiin, henkilökunnan kunnioittavaan kohteluun sekä mahdollisuudesta ihmissuhteiden ylläpitoon.
Koen, että asumispalveluyksikön yhteiset tilat ovat kodikkaat?	Ei korreloivia kysymyksiä	
Koen, että omaisellani on huoneessaan riittävästi henkilökohtaisia tavaroita/esineitä? (valokuvia, tauluja, ikääntyneelle itselleen merkityksellisiä tavaroita/esineitä)	Omaisellani on hoitotahto tai elämänlaatutestamentti?	kokemus riittävästä henkilökohtaisista esineistä/tavaroista huoneessa on yhteydessä hoitotahtoon tai elämänlaatutestamenttiin
Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta?	Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus osallistua oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan? Koen, että omaiseni saa riittävästi yksilöllisiä palveluita? Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun?	Henkilökunnan riittävä tieto elämänhistoriasta on yhteydessä mahdollisuuteen osallistua hengelliseen toimintaan, ulkoiluun ja riittäviin yksilöllisiin palveluihin.
Koen, että omaiseni saa riittävästi yksilöllisiä palveluita?	Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta? Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus osallistua oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan?	Riittävien yksilöllisten palveluiden saanti on yhteydessä henkilökunnan tietoon asukkaan elämänhistoriasta ja mahdollisuuteen osallistua hengelliseen toimintaan.
Koen, että omaiseni ravitsemus on riittävää?	Ei korreloivia kysymyksiä	
Omaisellani on hoitotahto tai elämänlaatutestamentti?	Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas? Koen, että omaisellani on huoneessaan riittävästi henkilökohtaisia tavaroita/esineitä? (valokuvia, tauluja, ikääntyneelle itselleen merkityksellisiä tavaroita/esineitä)	Hoitotahdon tai hoitotestamentin olemassaolo on yhteydessä kodikkaaseen asuinhuoneeseen ja riittävään määrään henkilökohtaisia tavaroita tai esineitä asukkaan huoneessa.

Liite 6. 1(4)

SISÄLLÖNANALYYSI					
Millä tavalla osallistutte/haluaisitte osallistua omaisenne arkeen?					
ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA	
Käymällä vierailulla n. 4 kertaa viikossa ja kotona käyttöjä silloin tällöin. Toinen käy n. kerran viikossa.	Käymällä vierailulla ja kotona käyminen.	Omaisen vierailu laitoksessa. Asukkaan vierailu kotona.	Omaisten vierailu laitoksessa ja asukkaan käynnit laitoksen ulkopuolella.	Omaiset osallistuvat vierailemalla laitoksessa, auttamalla ikääntyneitä ja mahdollistavat asukkaan käynnit laitoksen ulkopuolelle.	
Käyn viikottain ulkoilutan ilmojen ja aja muukaan. Yritän käyttää kylässä tai kotona, päivän.	käyn viikottain, ulkoilutan. Kylässä tai kotona käynnit.	Omaisen vierailu laitoksessa. Asukkaan vierailu kotona. Ulkoilu.			
Vierailen säännöllisesti ja käytän häntä omassa kodissaan 2-3 kertaa kuukaudessa.	Vierailu ja kotona käynti.	Omaisen vierailu laitoksessa. Asukkaan vierailu kotona.			
Käyn kerran viikossa hänen luonaan. Ulkoilutan mahdollisimman paljon. Kesäisin hän käy taksilla kerran viikossa äidin tykönä mökillä ja talvella heidän yhteisessä rivitalo kaksiossa olemassa muutaman tunnin.	Käynnit, ulkoilutus, käynnit mökillä ja kotona.	Omaisen vierailu laitoksessa. Asukkaan vierailu kotona ja mökillä. Ulkoilu.			
Läsnäolo, ulkoiluttaminen	Läsnäolo, ulkoilu.	Omaisen vierailu laitoksessa. Ulkoilu.			
Käyn kolme kertaa viikossa omaistani auttamassa syönnissä.	Syönnissä auttaminen.	Omainen auttaa syönnissä.			Omaisten vierailu laitoksessa ja omainen auttaa ikääntynttä.
Käyn 3-4 kertaa viikossa omaiseni luona.	Käynnit omaisen luona.	Omaisen vierailu laitoksessa.			Omaisten vierailu laitoksessa.
Päivittäin käynti.	Käynti päivittäin.	Omaisen vierailu laitoksessa.			
Osallistuminen arkeen hankalaa pitkän välimatkan vuoksi.	Osallistuminen hankalaa.	Omaisella vähäiset osallistumismahdollisuudet.	Omaiset kokivat osallistumismahdollisuudet vähäisinä.	Omaiset kokivat osallistumismahdollisuudet vähäisinä.	
Osallistumismahdollisuudet ovat töiden vuoksi vähäiset.	Osallistumismahdollisuudet vähäiset.	Omaisella vähäiset osallistumismahdollisuudet.			

Liite 6. 2(4)

Millaisia tulevaisuuden toiveita teillä on omaisenne asumiseen/hoitoon/arkeen liittyvissä asioissa?				
ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Olen tyytyväinen tähän nykyiseen tilanteeseen, paitsi uudet tilat :) niitä odotellessa.	Uudet tilat.	Toivotaan uusia tiloja.	Toivotaan uusia parempia ja värikkäämpiä tiloja.	Toivotaan uusia parempia ja värikkäämpiä tiloja sekä hoitajien läsnäoloa ja yksilöllistä huomioimista.
Oma huone.	Oma huone.	Toivotaan omaa huonetta.		
Kun uusi rakennus joskus tulee olisi se värikkäämpi, ja lämmin sävyisempi kun muuten kalustus pitää olla rajallinen.	Uudet tilat, värikkäämpi ja lämmin sävyisempi,	Toivotaan uusia, värikkäämpiä ja lämminsävyisempiä tiloja,		
Rauhallisempi ja viihtyisämpi huone ja hoitajilla enemmän aikaa.	Rauhallisempi ja viihtyisämpi huone ja hoitajilla enemmän aikaa.	Toivotaan rauhallisempaa ja viihtyisämpää huonetta sekä hoitajille enemmän aikaa.	Toivotaan uusia parempia ja värikkäämpiä tiloja sekä hoitajien läsnäoloa ja yksilöllistä huomioimista.	
Minulla eikä varmaan isälläkään ole mitään sitä vastaan että hän asuu kahdenhengen huoneessa kunhan se huone ois vähän isompi. Hoito tilanteissa ois mahdollista eristää tila sermillä tai verholla.	Isompi huone, hoitotilanteissa sermi tai verho.	Toivotaan isompaa huonetta ja yksityisyyttä hoitotilanteissa.		
Parempikuntoinen asunto. Hoitajia enempi että yksinolo ei päivällä olisi kovin monta tuntia.	Parempikuntoiset tilat. Enemmän hoitajia ja läsnäoloa.	Toivotaan parempia tiloja, enemmän hoitajia ja läsnäoloa.		
Huoneeseen väriä Enemmän aikaa juttelelle. Muutenkin kuin hoidon yhteydessä.	Huoneeseen väriä. Aikaa juttelelle.	Toivotaan huoneeseen väriä ja aikaa juttelelle.		
Enemmän virikkeitä yhteistiloissa sekä tarkistus- / valvontakierroksia osastoilla.	Virikkeitä yhteistiloissa. Tarkistus- / valvontakierroksia.	Toivotaan virikkeitä, tarkistus- ja valvontakierroksia.	Toivotaan yksilöllistä huomioimista.	
Hoitajille enempi aikaa olla vain asiakkaiden kanssa. Enempi ulkoiluttamista ja yhteydenpitoa omaisiin.	Hoitajille enemmän aikaa, ulkoilua ja yhteydenpitoa omaisiin.	Toivotaan hoitajille enemmän aikaa, ulkoilua ja yhteydenpitoa omaisiin.		
Äidin huono kuulu otettaisiin enemmän hoidossa huomioon. Esim. viriketoiminta, laulut, teatteri yms. on äitini kuulon vuoksi turhaa.	Huono kuulu otettaisiin huomioon.	Toivotaan heikentyneen kuulon huomioimista.		
Että saisivat hyvän hoidon, kun kunto huononee edelleen.	Hyvä hoito kunnon huonotessa.	Toivotaan hyvää hoitoa.		
Ulkoilua lisää ja nukkumaan menoaika myöhemmin. 19.30 aika aikaisin. Ei nää 10 uutisia.	Ulkoilua, nukkumaan myöhemmin.	Toivotaan ulkoilua ja yksilöllistä rytmiä.		

Liite 6. 3(4)

Millaisia maksullisia palveluita olisitte valmis hankkimaan omaisellenne yksityisiltä yrittäjiltä ja järjestöiltä?				
ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Kaikkea mikä parantaa heidän hoitoa ja elämänlaatuaan.	Hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.	Omainen olisi valmis hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.	Omaisiet ovat valmiita hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.	Omaisiet ovat valmiita hankkimaan yksilöllisiä hoitopalveluita sekä elämänlaatua parantavia palveluita.
Hiuksenleikkuun, jalkahoidon, ulkoilutuksia.	Hiustenleikkuu, jalkahoito, ulkoilutus.	Omainen olisi valmis hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.	Omaisiet ovat valmiita hankkimaan yksilöllisiä hoitopalveluita sekä elämänlaatua parantavia palveluita.	
Ulkoilutusta ja seuran pitoa.	Ulkoilutus, seurustelu.	Omainen olisi valmis hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.		
Jalkahoito.	Jalkahoito.	Omainen olisi valmis hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.		
Hankitaan jo jalka ym. hoitoa silloin tällöin	Jalkahoito.	Omainen olisi valmis hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.		
Fysioterapia, jalkahoito, jotain visuaalista teatteria huonokuuloisille. Lasten esityksiä.	Fysioterapia, jalkahoito, teatteri, lasten esitykset.	Omainen olisi valmis hankkimaan hoitoa ja elämänlaatua parantavia palveluja.		

Liite 6. 4(4)

Muuta, mitä ei kyselyssä tullut esille?				
ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Toivoisin enemmän viestejä lähetettävän pitkällä asuville omaisille. Välillä on tiedonkulku tökkinyt.	Enemmän viestejä omaisille. Tiedonkulku tökkinyt.	Toivotaan parempaa tiedonkulkua omaisten ja hoitoyksikön välillä.	Toivotaan parempaa tiedonkulkua omaisten ja hoitoyksikön välillä.	Toivotaan parempaa tiedonkulkua omaisten ja hoitoyksikön välillä.

Liite 7 1(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että omaiseni elämä on merkityksellistä?				
<i>"Kun ihminen on siinä tilassa, että joutuu laitokseen ja vaippoihin."</i>	Joutuu laitokseen ja vaippoihin	Laitokseen joutuminen, toimintakyvyn heikkeneminen	Toimintakyvyn heikkeneminen.	Toimintakyvyn heikkeneminen heikentää elämän merkityksellisyyttä.
<i>"Ei pysty kommunikoimaan, liikkumaan - turhautuu - odotukset vain huonompia"</i>	Ei pysty kommunikoimaan, liikkumaan - turhautuu - odotukset vain huonompia	Toimintakyvyn heikkeneminen, turhautuminen.		
<i>"Omaisen elämäntahto on hiipunut huono- kuntoisuuden ja korkean iän takia"</i>	Elämäntahto hiipunut, huonokuntoisuuden ja iän takia.	Elämäntahdon hiipuminen, toimintakyvyn heikkeneminen		
Koen, että omaiseni elämä on arvokasta?				
<i>"Ei ole enää arvokasta. Ei enää tarkoitusta; vain hengissä pysymistä."</i>	Ei ole arvokasta, ei tarkoitusta, hengissä pysymistä.	Arvokkuuden ja tarkoituksen menettäminen.	Arvokkuuden, tarkoituksen ja vaikutusmahdollisuuksien menettäminen.	Arvokkuuden, tarkoituksen ja vaikutusmahdollisuuksien menettäminen vähentää elämän arvokkuuden kokemista.
<i>"Hän ei voi vaikuttaa itse elämäänsä millään tavalla."</i>	Ei voi vaikuttaa itse elämäänsä.	Vaikutusmahdollisuuksien heikkeneminen.		

Liite 7 2(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että omaiseni pystyy vaikuttamaan päivärytmiinsä itse?				
"Päivärytmi hoitajien mukaan."	Päivärytmi hoitajien mukaan.	Päivärytmi hoitajien ja laitoksen rytmin ja aikataulun mukainen.	Päivärytmi hoitajien ja laitoksen rytmin ja aikataulun mukainen.	Päivärytmin määrittävät hoitajien päivärytmi ja laitoksen aikataulut.
"Halvaus, pekki, täysin hoitajan autettava"	Täysin hoitajan autettava.			
"Päivärytmin määräävät hoitajat + talon aikataulut ja se on ymmärrettävää laitoksessa"	Päivärytmin määräävät hoitajat + talon aikataulut.			
"Ei pysty liikkumaan itsenäisesti."	Ei pysty liikkumaan itsenäisesti.			
"Omaiseni on täysin vuodepotilaana eli hoitajien ("armoilla")"	Hoitajien armoilla.			
"He elävät laitoksen aikataulun mukaan."	Laitoksen aikataulun mukaisesti.			
Laitoshoidon päivärytmi.	Laitoshoidon päivärytmi.			
"Omaiseni on täysin autettava ja riippuvainen hoitajien auttamisesta."	Riippuvainen hoitajien auttamisesta.			
"Päivärytmi on aikataulutettu eikä äidin oma-toimisuuskaan voi vaikuttaa. Jos äidin kunto olisi parempi, niin ehkä hän vaatisi omaa päivärytmiä."	Päivärytmi aikataulutettu.			
"Kunto niin huono että hän ei ole ajan tasalla tässä päivässä"	Ei ole ajan tasalla tässä päivässä.			

Liite 7 3(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että omaisellani on halutessaan mielekästä tekemistä asumispalveluyksikössä?				
"Päivät menee yleensä sängyssä maaten tai pyörätuolissa istuen. Hoitajat eivät ehdi tarkkaileen hänen halujaan tehdä jotain pientä, esim. TV:n katselua tai sanomalehden hypistelyä."	Päivät menee sängyssä tai pyörätuolissa. Hoitajat eivät ehdi.	Hoitajille ei ole aikaa.	Hoitajille ei ole aikaa.	Hoitajien aika ei riitä mahdollistamaan mielekästä tekemistä.
"Ei pysty haluamaan"	Ei pysty haluamaan	Ei pysty	Ei pysty	Ikääntynyt ei kykene ilmaisemaan halujaan.
"Nyt ei enää pysty vaikka olisikin. Aikaisemmin olisi pystynyt - ei ollut."	Ei pysty.			
"Ei heillä ole mitään tekemistä siellä."	Ei ole mitään tekemistä.	Ei järjestetä mitään virikkeellistä tekemistä riittävästi.	Ei järjestetä mitään virikkeellistä tekemistä.	Asumispalveluyksikössä ei järjestetä riittävästi mielekästä tekemistä.
"Ei mitään virikkeitä, joskus joku laulattaa. Ei yhteisiä lukutuokioita, tai pieniä retkiä pihamaalle."	Ei mitään virikkeitä.			
"Ei järjestetä tekemistä / yhteistä ohjelmaa riittävästi"	Ei järjestetä riittävästi.			
"ei ole mitään tekemistä eikä ole kuntoakaan osallistua juuri mihinkään"	Ei ole mitään tekemistä.			

Liite 7 4(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus liikuntaan?				
<i>"Ei (ulkoilua) juurikaan valvottua liikuntaa."</i>	Ei juurikaan valvottua liikuntaa.	Henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta tai aikaa.	Henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta ja aikaa avustaa.	Henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta ja aikaa avustaa liikunnassa.
<i>"Hoitajilla ei kertakaikkiaan ole aikaa vanhusten liikuntaan"</i>	Hoitajille ei ole aikaa.			
<i>"Hoidot aikataulutettu ja henkilökuntaa ei riitä toteuttamaan jokaisen toiveita aina."</i>	Henkilökunnan aika ei riitä.			
<i>"Henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta ulkoiluttaa. Itse he eivät vaadi mitään. Henkilökunnan tarjoama liikunta on sängystä pöytään ja takaisin, kuulemma riittävä."</i>	Henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta ulkoiluttaa.			
<i>"Ei ole liikuttajia."</i>	Ei ole liikuttajia.	Tarvitsee avustajan.		
<i>"Pitäisi olla avustaja"</i>	Pitäisi olla avustaja.			
<i>"Hieman voi liikkua pyörätuolilla, mutta muuhun liikkumiseen, esim. eevan kanssa kävelyyn tarvitsee auttajan."</i>	Hieman pyörätuolilla.			

Liite 7 5(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ulkoiluun?				
<i>"Tarvii auttajan, eikä hoitajan yleensä ehdi. Hoitajan aika menee rutiineihin."</i>	Tarvii auttajan, hoitaja ei ehdi.	Tarvitaan avustaja, hoitajat eivät ehdi.	Omaiset toimivat avustajine, hoitajat eivät ehdi.	Omaiset mahdollistavat ulkoilun, hoitajat eivät ehdi.
<i>"Ei juuri ole ulkoiluttajia"</i>	Ei ole ulkoiluttajia.			
<i>"Äidin kunto vaatii ulkoiluttajan mukaan."</i>	Vaatii ulkoiluttajan.			
<i>"Ei hoitajilla ole aikaa ulkoiluttaa vanhuksia."</i>	Hoitajille ei ole aikaa.			
<i>"Ei ulkoilua juurikaan"</i>	Ei ulkoilua.			
<i>"Vain, jos omaiset vie."</i>	Jos omaiset vie.	Mikäli omaiset ulkoiluttavat.		
<i>"kuulemamme mukaan hän on käynyt 2-kertaa ulkona. Lienee omaisten tehtävä."</i>	Lienee omaisten tehtävä.			
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus osallistua oman uskontonsa mukaiseen hengelliseen toimintaan?				
<i>"Hartaustilaisuuksia muutama vuodessa joten hengellinen toiminta vähäistä"</i>	Hengellinen toiminta vähäistä.	Hengellistä toimintaa on vähän.	Hengellistä toimintaa on vähän.	Hengellinen toiminta koetaan vähäisenä.

Liite 7 6(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että omaisellani on halutessaan mahdollisuus ihmissuhteiden ylläpitoon?				
<i>"Vointinsa mukaan."</i>	Vointinsa mukaan	Voinnin mukaan.	Voinnin mukaan.	Ihmissuhteita on mahdollisuus ylläpitää voinnin mukaan.
<i>"Kysymys turha, eivät siellä olevat kykene ulospäin pitämään yht. vaan omaiset käy jos käy. He ovat ihan pimennossa."</i>	Omaiset käy, jos käy.	Ihmissuhteiden hoito muiden varassa.	Ihmissuhteiden hoito muiden varassa.	Ihmissuhteiden ylläpitoon tarvitaan toisen ihmisen apua.
<i>"Ihmissuhteiden hoito on aivan muiden varassa, ei pysty ilmaisemaan itseään vammaan vuoksi."</i>	Ihmissuhteiden hoito muiden varassa.			
Koen, että omaiseni nykyinen asuinhuone on kodikas?				
<i>"Ahdas, ei tilaa omille tavaroille. Rumat seinät, huono ilmastointi. Kaukana kodikkaasta."</i>	Ahdas, ruma, huono ilmastointi.	Huono ilmastointi. Ahtaat ja huonot tilat.	Huono ilmastointi, ahtaat, laitosmaisat ja huonot tilat.	Asuinhuoneet koettiin huonosti ilmastoiduiksi, ahtaiksi, laitospaisiksi ja huonokuntoisiksi.
<i>"Vanha kylmä ja homeen hajuinen, ei ilmastointia eikä omaa VC:tä eikä suihkua"</i>	Vanha, kylmä, homeen haju, ei WC:tä eikä suihkua.			
<i>"Liian ahdas huone"</i>	Ahdas.			
<i>"Seiniä ei ole korjattu"</i>	Ei ole korjattu.			
<i>"Turhan harmaat materiaalit lat.+seinät mattoja ei voi laittaa"</i>	Harmaat materiaalit, mattoja ei voi laittaa.			
<i>"Pieni koppero, jossa kaksi asukia."</i>	Pieni koppero.			
<i>"Huone on lähinnä sairaalahuone."</i>	Sairaalahuone.			

Liite 7 7(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että asumispalveluyksikön (Emmintuvan/ Einontuvan/ Aatuntuvan) yhteiset tilat ovat kodikkaat?				
"Emmintupa on kodikas. Yhteistiloissa olis parantamisen varaa."	Parantamisen varaa.	Parantamisen varaa.	Parantamisen varaa, kodikkudessa. Ankeus, värit, laitosmaisuuus.	Yhteisissä tiloissa parantamisen varaa väreissä, kodikkudessa, ankeudessa ja laitosmaisuuudessa.
"Muutama pöytä ja sohva ei tee kodikkuutta"	Ei kodikkuutta.	Ei kodikkuutta, ankeat, laitosmaisiet ja harmaat.		
"Yhteiset tilat aika ankeita."	Ankeita.			
"Yksikön yhteiset tilat ovat hyvin laitosmaisiet."	Laitosmaisiet.			
"Ei laitos voi koskaan olla kodikas."	ei kodikas.			
"Tasaisen harmaita ja pelkistetyt."	Harmaat ja pelkistetyt.			
Koen, että omaisellani on huoneessaan riittävästi henkilökohtaisia tavaroita/esineitä?				
"Ei ole tilaa. Eikä varsinkaan lähellä, josta näkisi ne ja halutessaan voisi koskea."	Ei tilaa, että näkisi.	Tilaa ei ole.	Tila koetaan ahtaana.	Tila koetaan liian ahtaana omille tavaroille.
"Ei mahdu."	Ei mahdu.			
"Huone on pieni kahden asukkaan käyttöön. Eipä sinne isän omia tavaroita mahdu."	Ei mahdu.			
"Riippuu omaisista"	Riippuu omaisista.	Omaisista kiinni.	Omaisista kiinni.	Omaisista kiinni onko riittävästi tavaroita.
"Täysin omaisista kiinni."	Omaisista kiinni.			

Liite 7 8(8)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Koen, että henkilökunnalla on riittävästi tietoa omaiseni elämänhistoriasta?				
<i>"Ei henkilökunta juuri tunne omaise- ni historiaa paljon- kaan"</i>	Ei tunne historiaa.	Historiasta ei ole tietoa.	Historiasta ei ole tietoa.	Henkilökunnalla ei ole tietoa historias- ta.
<i>"Omaiseni ei ole pystynyt puhumaan koko laitoksessa olon aikana."</i>	Ei ole pystynyt puhumaan.	Ei ole pystynyt ker- tomaan.	Ei ole pystynyt ker- tomaan.	Henkilökunnalla ei ole tietoa, koska ei ole pystynyt itse kertomaan.
Koen, että omaiseni saa riittävästi yksilöllisiä palveluita?				
<i>"Hoitajilla ei ole aikaa."</i>	Henkilökunnalla ei ole aikaa	Laitoshoidon aikatau- lu, hoitajilla ei ole aikaa.	Laitoshoidon aikatau- lu, hoitajilla ei ole aikaa.	Laitoshoidossa hoitajilla ei ole aikaa yksilöllisiin palveluihin.
<i>"Laitoshoidon rutiinit"</i>	Laitoshoidon rutiinit			
Koen, että omaiseni ravitseminen on riittävä?				
<i>"Ruokaa ja juomaa voisi miettiä. Tarvii- ko vanhukset mai- toa. Välipalojen osalta vaihtelua."</i>	Välipalojen osalta vaihtelua.	Vaihtelua.	Kaivataan hedelmiä, vaihtelua ja yksilöllis- tä huomioimista.	Kaivataan hedelmiä, vaihtelua ja yksilöl- listä huomioimista.
<i>"Ei hedelmiä ei yksilöll. mieltymys- ten huomioimista"</i>	Ei hedelmiä, ei yksilöllistä huomioi- mista.	Ei hedelmiä, ei yksi- löllistä huomioimista.		

Liite 8 1(3)

08 IIKKISEUTU

viikossa 20. marraskuuta 2013

Viikon nettigallup

Vuosi ei ole tyynenä lähtökohdaksi. Hakkolaisten on oltava paikallaan. Nostettiin kumpi 104 äänellä.

Vuosi on mennyt. www.iikkiseutu.fi

Kuusi (24.5)
Häiriö (16.5)

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

08 IIKKISEUTU

viikossa 20. marraskuuta 2013

Viikon nettigallup

Vuosi ei ole tyynenä lähtökohdaksi. Hakkolaisten on oltava paikallaan. Nostettiin kumpi 104 äänellä.

Vuosi on mennyt. www.iikkiseutu.fi

Kuusi (24.5)
Häiriö (16.5)

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

VIKON KYSYMYKSET

Vie seikkailu vauhuksien luona?

Vuosi ja kerronta
www.iikkiseutu.fi

Liite 8 2(3)

Tiistaina
20. tammikuuta 2015
46. vsk • N:o 4

Rantapohja

Kokouksen vuoksesta pohjamaatija luhteisiin palvelusasturien kehoilla. Vuoksesta yhteistyä saa kiltasta ja kerätää odotuksia. Keskusta vuoksesta vuoksesta...
Kirkko Kallio, asukas Kati Mäkelä sekä perhehoitajat Tuula Mertanen ja Marja Soti.

Kohti unelmien palveluasumista

10002 Toimittaja
Kokouksen

Kokouksen lähtökohdat palveluasumista on tehty vuoksesta yhteistyä vuoksesta vuoksesta...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...

Ilmas aliväin mieli
Asiakkaan ohjotomasti...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...

Työ kestää katseen
Terveystieteiden tutkimuskeskuksen...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...

Raikkaat ideat
Kokouksen...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...

Kokouksen...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...

Kokouksen...
- Mieskin tullaan ei ole...
- Mieskin tullaan ei ole...

Liite 8 3(3)

TIISTAI 20.1.2015

00020 BILAINVAHEN SEUTUKUNTA
07/14
PISTELTA 1
9100 11

IIJOKI SEUTU

Hinta 1 € Nro 5 • 45. vuosikerta www.iijokiseutu.fi

ALE LOPPURYSÄYS

KAIKKI ALE-KEHYKSET

0 €

OPTIOON
KÄYTTÖ
0 €

KÄYTTÖ & KÄSITTELY
10 €

AJANKAARUUS silmälinsseihin
tai optiioihin 08 822 410

PUOLIKÄYTTÖ 1000 € 1000 € 1000 €
puolivuosittain 1000 € 1000 € 1000 €

SILMÄASEMA

Adventure Lin 800 ACE
• Täysin uusi
• 800 ACE
• 4 vaihteinen
• Matala paino ja matala keskipaino
• Vähäinen kylväisyys

10 990 €

Kysy rahoitustarjousta!

PIENLAINEHEILU
Käyttöoikeus 1000 €
Käyttöoikeus 1000 €
Käyttöoikeus 1000 €

GET READY FOR AN ADVENTURE

Kotona reikä, eikä!

Palkalliset pojat ei pakkasta pelekää!

Pakkasta, viivasta, kosta ja lämmästä - Autokorjauksella ja kassa jättä.

• Huolto ja jaks 2 päivässä
• Päämäärä lauantai-ilta
• Takuu lauantai-ilta, maanantai-aiheinen - siinä päähän

soita 08 2377 9501

MAKEDI LAATUREMONTTI
Elinen yhtiö
www.laaturemontti.fi

Kurenkartano uudistuu

Kurenkartano on uudistettu ja nyt on valmiina käyttööseen. Uudistus on ollut laadukas ja on tuonut mukavuuksia kaikille. Uudistus on ollut laadukas ja on tuonut mukavuuksia kaikille. Uudistus on ollut laadukas ja on tuonut mukavuuksia kaikille.

Lue lisää
Ihminen 10 sivulla 8-9

Puolueissa jylläsi

Puolueissa jylläsi...
Lue lisää
Ihminen 10 sivulla 8-9

Ammattilainen

Ammattilainen...
Lue lisää
Ihminen 10 sivulla 8-9

Puolueissa jylläsi

Puolueissa jylläsi...
Lue lisää
Ihminen 10 sivulla 8-9